

รายงานผล การดำเนินงาน โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

กองส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

รายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดำเนินการขับเคลื่อนการจัดกิจกรรมโดยสถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย สกร. ระดับอำเภอ/เขต จำนวน 928 แห่ง ศกร. ระดับตำบล/แขวง จำนวน 7,435 แห่ง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จำนวน 7 แห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์ เป็นฐานในการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพเพื่อการมีงานทำ 5 กลุ่มอาชีพ ได้แก่ หลักสูตรเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม ความคิดสร้างสรรค์ และอาชีพเฉพาะทางหรือการบริการ รวมถึงการเน้นอาชีพช่างพื้นฐาน จัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ จำนวน 230,000 คน โดยการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องรูปแบบ กลุ่มสนใจ ชั้นเรียนวิชาชีพ และ 1 อำเภอ 1 อาชีพ

บัดนี้ โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดำเนินการเสร็จสิ้นแล้ว โดยมีการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่องรูปแบบ กลุ่มสนใจ ชั้นเรียนวิชาชีพ และ 1 อำเภอ 1 อาชีพ มีจำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน จำนวน 371,080 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับความรู้ นำไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สินค้า/บริการ โดยการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ Soft Power เป็นตัวขับเคลื่อน การยกระดับให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด มีการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่ม และจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ขอขอบคุณ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัดทุกแห่ง/กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ/เขต ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล/แขวง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนจังหวัด จำนวน 7 แห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์ สำหรับข้อมูลการรายงานผลดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่ได้ดำเนินการในแต่พื้นที่ ตลอดจนข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในปีงบประมาณต่อไป

(นางเกศทิพย์ ศุภวานิช)
อธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

บทสรุปผู้บริหาร

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทหน้าที่ในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม ซึ่งหน่วยงาน/หน่วยจัดการเรียนรู้ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ จะต้องดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 จึงได้มีการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ในลักษณะของการจัดฝึกอบรมอาชีพให้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ ที่มีความต้องการและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายและตลาดแรงงาน โดยมุ่งหวังว่าหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอบรมอาชีพดังกล่าว จะสามารถช่วยให้ประชาชนระดับฐานรากที่ยังว่างงานหรือที่จำเป็นต้องย้ายกลับถิ่นฐานบ้านเกิดในยามที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศถดถอยได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอบรมอาชีพไปประกอบอาชีพสร้างรายได้ ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศกลับมามีความเข้มแข็งมากขึ้น เป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รวมทั้งทำให้ประชาชนในทุกภูมิภาคของประเทศมีความเข้มแข็งบนพื้นฐานของความพอเพียงได้อย่างยั่งยืนต่อไป

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับความรู้ นำไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สินค้า/บริการ โดยการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้ Soft Power เป็นตัวขับเคลื่อน การยกระดับให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด มีการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า ซึ่งได้การขับเคลื่อนกิจกรรม โดยการดำเนินงานโครงการได้ใช้งบประมาณทั้งสิ้น จำนวน 208,371,736.21 บาท จากงบประมาณ จำนวน 214,950,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 96.94 สามารถดำเนินการได้ทั้งสิ้น จำนวน 371,080 คน คิดเป็นร้อยละ 161.34 จากเป้าหมายที่กำหนดไว้ จำนวน 230,000 คน โดยจำแนกตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนี้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี จำนวน 161,761 คน คิดเป็นร้อยละ 43.59 นำความรู้ไปสร้างอาชีพ จำนวน 100,186 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00 เพิ่มรายได้ จำนวน 66,121 คน คิดเป็นร้อยละ 17.82 ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น จำนวน 20,977 คน คิดเป็นร้อยละ 5.65 สร้างมูลค่าเพิ่ม จำนวน 16,298 คน คิดเป็นร้อยละ 4.39 พัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน จำนวน 5,737 คน คิดเป็นร้อยละ 1.55

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดำเนินการยกระดับโครงการศูนย์ฝึกอบรมอาชีพชุมชนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและผลสัมฤทธิ์ตามข้อเสนอแนะของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน พร้อมกำหนดนิยามการดำเนินงานให้เป็นมาตรฐานเดียวกันทั่วประเทศ ในส่วนการจัดกิจกรรมได้มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน และประสานภาคีเครือข่ายร่วมจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะตามความถนัดของประชาชนอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ยังบูรณาการความร่วมมือกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม และบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบสู่มาตรฐานสากลและขยายช่องทางจำหน่ายสู่ห้างสรรพสินค้าชั้นนำ ควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรมาตรฐานอาชีพ เพื่อใช้เป็นต้นแบบการจัดการเรียนรู้ที่สร้างรายได้ได้อย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ต่อไป

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	ก
บทสรุปผู้บริหาร	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	ง
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
วัตถุประสงค์	2
วิธีการดำเนินงาน	2
ขอบเขตการดำเนินงาน	3
หน่วยงานรับผิดชอบ	3
คำนิยามศัพท์	3
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	4
บทที่ 2 การขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568	5
การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับนโยบาย	5
วิธีการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน	7
การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน	8
การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย	9
บทที่ 3 ผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568	10
ตอนที่ 1 ผลการดำเนินงานโครงการพัฒนาอาชีพชุมชน	10
ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานตามนโยบาย	18
บทที่ 4 ผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน	19
บทที่ 5 ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ	31
คณะผู้จัดทำ	35

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ผลการใช้จ่ายงบประมาณ และกลุ่มเป้าหมาย	10
ตารางที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์	11
ตารางที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามช่วงอายุและเพศ	12
หลักสูตรที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพมากที่สุด	
ตารางที่ 4 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	13
ตารางที่ 5 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม	13
ตารางที่ 6 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ	13
ตารางที่ 7 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	14
ตารางที่ 8 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง	14
หลักสูตรอาชีพที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำมากที่สุด	
ตารางที่ 9 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	14
ตารางที่ 10 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม	15
ตารางที่ 11 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ	15
ตารางที่ 12 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	15
ตารางที่ 13 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง	15
ตารางที่ 14 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) จำแนกตามช่วงอายุ	16
ตารางที่ 15 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยต่อเดือน	17

บทที่ 1

บทนำ

หลักการและเหตุผล

โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เป็นโครงการที่ดำเนินการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 ซึ่งถือว่าเป็นโครงการสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของกลุ่มเป้าหมายตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 6 (2) กรมมีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ประกอบกับ มาตรา 9 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเป้าหมาย เพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน ตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม มีความสอดคล้องกับแผนระดับต่าง ๆ ในการดำเนินการขับเคลื่อนโครงการฯ ที่มีความสอดคล้องกับ แผนระดับต่าง ๆ ดังนี้ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) ยุทธศาสตร์ที่ 3 ด้านการพัฒนา และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านพัฒนาศักยภาพคน ตลอดชีวิต แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) มิติปัจจัยผลักดัน การพลิกโฉมประเทศ หมายเหตุที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนา แห่งอนาคต โดยเพิ่มกำลังคนคุณภาพรองรับภาคการผลิตเป้าหมาย และพัฒนาระบบนิเวศเพื่อการเรียนรู้ ตลอดชีวิต นโยบายรัฐบาล ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ข้อ 2 การพัฒนาศักยภาพคน ตลอดช่วงชีวิตมุ่งเน้นการพัฒนาเชิงคุณภาพในทุกช่วงวัย ช่วงวัยแรงงานยกระดับศักยภาพ ทักษะ และสมรรถนะ แรงงาน สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และช่วงวัยผู้สูงอายุ ส่งเสริมให้ผู้สูงอายุเป็นพลังในการขับเคลื่อน ประเทศ แผนส่งเสริมการเรียนรู้ (พ.ศ. 2566 - 2570) ประเด็นที่ 2 พัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ ที่มีคุณภาพ โดยผลิตและพัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในสาขาที่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน และการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยพัฒนาทักษะความรู้ความสามารถ และสมรรถนะ ในการปฏิบัติงานในแต่ละระดับการศึกษาตามระดับคุณวุฒิการศึกษาผ่านระบบการศึกษาและการเรียนรู้ ที่มีความหลากหลาย ยืดหยุ่น ตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ทั้งการศึกษาในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัย

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้กำหนดให้การขับเคลื่อนการดำเนินงานสอดคล้องตามพระราชบัญญัติ ส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 มาตรา 6 (2) กำหนดให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุน การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง เพื่อให้ประชาชนหรือผู้รับบริการได้พัฒนาศักยภาพ ทักษะและความเชี่ยวชาญ เฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน สังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิ ตามความเหมาะสม ทั้งนี้ การจัดทำแนวทางเพื่อการพัฒนาตนเอง จึงต้องยึดหลักความสอดคล้องกับ ความต้องการ ความจำเป็นของกลุ่มเป้าหมายและเป็นไปตามสภาพบริบทชุมชนและสังคม สร้างการมีส่วนร่วมกับ ภาคีเครือข่าย รวมถึงนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องตั้งข้างต้น เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายสามารถนำทักษะ ประสบการณ์จากการเรียนรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะชีวิต ตลอดจนพัฒนาสังคมและชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักความสอดคล้องกับศักยภาพ ความพร้อม และความแตกต่างความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ดังนั้น เพื่อให้การขับเคลื่อนภารกิจ ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้สอดคล้องตามพระราชบัญญัติดังกล่าว จึงได้จัดทำโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2580) ด้านการพัฒนา

และเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ ด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม โดยกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ที่มีบทบาทหลักในการจัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง การเรียนรู้เพื่อคุณวุฒิตามระดับ ให้แก่ประชาชนทุกช่วงวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ด้อย พลานาด โอกาสทางด้านการศึกษา เศรษฐกิจและทางสังคม และผู้ได้รับผลกระทบจากการเกิดโรคระบาดและภัยธรรมชาติ ให้ได้รับโอกาสในการฝึกอาชีพ จากสถานศึกษา ในรูปแบบการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing Education) ลักษณะของการจัดฝึกอาชีพให้แก่กลุ่มเป้าหมาย ดำเนินการตามความต้องการฝึกอาชีพในหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมายและตลาดแรงงาน โดยมุ่งหวังว่าหลักสูตรและกิจกรรมการฝึกอาชีวดังกล่าว จะสามารถช่วยให้ประชาชนระดับฐานรากที่ยังว่างงาน หรือที่จำเป็นต้องย้ายกลับถิ่นฐานบ้านเกิดในช่วงที่สภาวะเศรษฐกิจของประเทศถดถอย การแพร่ระบาดของโรคติดต่อ ได้รับโอกาสในการพัฒนาศักยภาพ เพื่อนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ เพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า และช่องทางการเผยแพร่จำหน่ายผลิตภัณฑ์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายการรวมกลุ่มในลักษณะวิสาหกิจชุมชน อันจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งผลให้เศรษฐกิจฐานรากของประเทศกลับมามีความเข้มแข็งมากขึ้น และเป็นการลดความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจ รวมทั้ง ทำให้ประชาชนในทุกภูมิภาคของประเทศสามารถดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างมีความสุข มีความพร้อมและมีความเข้มแข็งบนพื้นฐานของความพอเพียงได้อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับความรู้ มีโอกาสไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาวิสาหกิจชุมชน
2. เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สินค้า/บริการ โดยการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้อำนาจอ่อน (Soft Power) เป็นตัวขับเคลื่อน การยกระดับให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด มีการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน
3. เพื่อสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์จากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

วิธีการดำเนินงาน

1. การส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานในระดับนโยบาย ซึ่งกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้กำหนดนโยบาย ยุทธศาสตร์และแผนงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง กับกิจกรรมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนปฏิรูปประเทศด้านการศึกษา นโยบายของรัฐบาล ยุทธศาสตร์กระทรวงศึกษาธิการ ยุทธศาสตร์สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568
2. การขับเคลื่อนกิจกรรมตามโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ซึ่งกรมส่งเสริมการเรียนรู้ขับเคลื่อนการดำเนินงานโครงการทั้งในระดับกรมและระดับพื้นที่ โดยให้สถานศึกษาดำเนินการฝึกอบรมอาชีพให้กับประชาชน กลุ่มเป้าหมายในพื้นที่ร่วมกับภาคีเครือข่าย ทั้งภาครัฐและเอกชน
3. การติดตามและประเมินผลการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ซึ่งกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้กำหนดแนวทางการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการ ทั้งในระดับกรมและระดับพื้นที่ โดยมี การรายงานข้อมูลผ่านระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ การใช้เครื่องมือในการติดตามและประเมินผลในรูปแบบต่าง ๆ รวมถึงการลงพื้นที่นิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงาน

ขอบเขตการดำเนินงาน

ดำเนินการตามนโยบายและจุดเน้นการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเรียนรู้ โครงการสำคัญตามพระราชบัญญัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 และนโยบายของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการและรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ โดยโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้แก่ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในพื้นที่

1. ขอบเขตด้านพื้นที่ดำเนินการ

- 1.1 ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ/เขต จำนวน 928 แห่ง
- 1.2 ศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล/แขวง จำนวน 7,435 แห่ง
- 1.3 ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว เชียงราย อุตรดิตถ์ ชุมพร ปัตตานี มุกดาหาร และสุรินทร์
- 1.4 สถานศึกษาที่มีภารกิจด้านอาชีพ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์

2. ขอบเขตด้านระยะเวลาการดำเนินงาน

ปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 (1 ตุลาคม 2567 - 30 กันยายน 2568)

3. ขอบเขตเนื้อหา

โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดำเนินการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำ โดยให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาอาชีพเพื่อการมีงานทำในกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และอาชีพเฉพาะทางหรือการบริการ รวมถึงการเน้นอาชีพช่างพื้นฐาน

หน่วยงานรับผิดชอบ

1. หน่วยงานที่ประสานการดำเนินงาน ได้แก่ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ และสถาบันส่งเสริมการเรียนรู้ภาค
2. หน่วยงานที่ดำเนินการในพื้นที่ ได้แก่ สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัดทุกแห่ง/กรุงเทพมหานคร ศูนย์ส่งเสริมการเรียนรู้ระดับอำเภอ/เขต และศูนย์การเรียนรู้ระดับตำบล/แขวง
3. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จำนวน 7 แห่ง ได้แก่ จังหวัดสระแก้ว เชียงราย อุตรดิตถ์ ชุมพร ปัตตานี มุกดาหาร และสุรินทร์
4. สถานศึกษาที่มีภารกิจด้านอาชีพ จำนวน 4 แห่ง ได้แก่ ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์

คํานิยามศัพท์

1. หลักสูตร หมายถึง หลักสูตรของสถานศึกษาที่ได้รับการอนุมัติ
2. การศึกษาต่อเนื่อง หมายถึง การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาอาชีพ ทักษะชีวิต โดยมีวิธีการจัดการศึกษา 2 รูปแบบ ดังนี้
 - 2.1 กลุ่มสนใจ เป็นการจัดหลักสูตร 1 - 30 ชั่วโมง ผู้เรียน 6 คนขึ้นไป
 - 2.2 ชั้นเรียนวิชาชีพ เป็นการจัดหลักสูตร 31 ชั่วโมงขึ้นไป ผู้เรียน 11 คนขึ้นไป แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ชั้นเรียนระยะสั้น เป็นการจัดหลักสูตรตั้งแต่ 31 - 100 ชั่วโมง ชั้นเรียนระยะยาว เป็นการจัดหลักสูตร 100 ชั่วโมงขึ้นไป

3. ประชาชนกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง ประชาชนทุกช่วงวัย กลุ่มวัยแรงงาน กลุ่มผู้พิการ หรือกลุ่มเป้าหมายตามนโยบายของรัฐบาล
4. อายุของกลุ่มเป้าหมาย หมายถึง ผู้มีอายุต่ำกว่า 15 ปี อายุ 15 - 29 ปี อายุ 30 - 49 ปี อายุ 50 - 59 ปี และอายุ 60 ปีขึ้นไป
5. ผู้ผ่านการฝึกอาชีพ หมายถึง ประชาชนที่จบหลักสูตรการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ตามหลักเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด
6. สร้างอาชีพ หมายถึง ผู้ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมฝึกทักษะอาชีพไปใช้ในการประกอบอาชีพ เกิดเป็นอาชีพของตนเองได้
7. เพิ่มรายได้ หมายถึง ผู้ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนนำความรู้ที่ได้จากการฝึกทักษะอาชีพ ไปสร้างรายได้ให้กับตนเองและครอบครัว
8. มีคุณภาพชีวิตที่ดี หมายถึง การมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี การพัฒนาการศึกษา การพัฒนาความรู้ ทักษะ การเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ การมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้ที่เพียงพอและสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐานของชีวิต รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมที่ดีในการดำเนินชีวิต และการมีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและชุมชน
9. ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง การใช้ความรู้และทักษะที่สั่งสมจากประสบการณ์ของชุมชนในอดีต ซึ่งอาจเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นในด้านการเกษตร การผลิต หรือการทำงานฝีมือ มาเป็นพื้นฐานในการพัฒนาและสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดในยุคปัจจุบัน โดยคำนึงถึงความยั่งยืนและการใช้ทรัพยากรท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด
10. พัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน หมายถึง การส่งเสริมให้ชุมชนสามารถรวมตัวกันเพื่อประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจร่วมกัน การจัดตั้งกลุ่มหรือองค์กรที่ดำเนินธุรกิจร่วมกัน เช่น กลุ่มผู้ผลิตสินค้าท้องถิ่น หรือกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ที่สามารถนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรของชุมชนมาใช้สร้างมูลค่าเพิ่ม และช่วยเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจของชุมชน โดยมุ่งหวังให้เกิดความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาว

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในทุกภูมิภาคของประเทศได้รับการพัฒนาศักยภาพในหลักสูตรการฝึก อาชีพตามความสนใจ สามารถนำความรู้ที่ได้รับจากการฝึกอาชีพไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน
2. ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในทุกภูมิภาคของประเทศมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

บทที่ 2

การขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

การขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายให้ได้รับความรู้ มีโอกาสไปสร้างอาชีพเพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน เพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์สินค้า/บริการ โดยการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมทั้งการใช้อำนาจอ่อน (Soft Power) เป็นตัวขับเคลื่อน การยกระดับให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด มีการบูรณาการกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายให้เกิดการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชน นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน รวมทั้งสนับสนุนให้เกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์จากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยมีวิธีการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ดังนี้

1. การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับนโยบาย
2. วิธีการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน
3. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน
4. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

1. การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับนโยบาย

1.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566

พระราชบัญญัติส่งเสริมการเรียนรู้ พ.ศ. 2566 ตามความในมาตรา 6 (2) กำหนดให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีหน้าที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง ประกอบกับมาตรา 9 การเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเองมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพ ทักษะและความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านตามความถนัดของตน การประกอบอาชีพ การพัฒนาอาชีพ การยกระดับคุณภาพชีวิตของตน ครอบครัว ชุมชน หรือสังคม หรือเพื่อประโยชน์แห่งความรอบรู้ของตน โดยอาจได้รับการรับรองคุณวุฒิตามความเหมาะสม จึงได้จัดทำโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ขึ้น

1.2 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2569

กระทรวงศึกษาธิการ มุ่งมั่นสานต่อนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อผู้เรียนเป็นที่ประจักษ์ ภายใต้หลักการ “การศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ และการศึกษาเพื่อความมั่นคงของชีวิต” ใช้แนวทางการทำงาน “จับมือไว้ แล้วไปด้วยกัน” มุ่งสร้าง “การศึกษาเท่าเทียม” ผ่านเครือข่ายการศึกษาเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และต่อยอดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับให้ทันสมัย ได้มาตรฐานสากล ภายใต้แนวคิด “ปฏิวัติการศึกษา แก้ปัญหาประเทศ” เพื่อพัฒนาคนไทยทุกคนในทุกช่วงวัยให้ “ฉลาดรู้ ฉลาดคิด ฉลาดทำ” มีศักยภาพและความพร้อมสนับสนุนการพัฒนาประเทศให้ “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อเป็นแนวทางให้ส่วนราชการในสังกัดและองค์กรในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ นำไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย โดยได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 - 2569 ข้อที่ 2 ลดภาระนักเรียนและผู้ปกครอง กำหนดให้มีการพัฒนาทักษะที่ใช้ประโยชน์ได้ในชีวิตจริงของผู้เรียน มีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) และสร้างโอกาสให้คนทุกช่วงวัยเข้าถึงการศึกษา และการฝึกอบรมอย่างเท่าเทียมและมีคุณภาพ ตั้งแต่การศึกษาระดับปฐมวัยจนถึงการศึกษาตลอดชีวิต

พร้อมการพัฒนาทักษะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี การคิดวิเคราะห์อย่างมีเหตุผล และทักษะอาชีพที่จำเป็นแห่งอนาคต (Future Skill) โดยมีกิจกรรม Learn to Earn สร้างงาน สร้างรายได้ ภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดังนี้

1.2.1 สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ได้มอบหมายให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมจัดกิจกรรมงานกาชาด ประจำปี 2567 ออกธำเนาจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ และจัดฝึกทักษะอาชีพให้แก่ประชาชน ในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างวันที่ 11 – 22 ธันวาคม 2567 ณ สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร เพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัด อาทิ ผลิตภัณฑ์/สินค้า ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 6,028 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 900 คน

1.2.2 กระทรวงศึกษาธิการได้ร่วมมือกับบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) โดยได้รับการสนับสนุนพื้นที่ในศูนย์การค้าเซ็นทรัล และโรบินสัน ทั้งในกรุงเทพมหานครและต่างจังหวัดทั่วประเทศ เพื่อเป็นเวทีให้ผู้เรียนได้แสดงศักยภาพและทักษะ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และการแสดงออกในทุกมิติ อย่างสร้างสรรค์ ซึ่งได้มอบหมายให้ทุกหน่วยงานในสังกัด ดำเนินการจัดกิจกรรม ดังนั้น กรมส่งเสริมการเรียนรู้ จึงได้ดำเนินการตามนโยบายดังกล่าว โดยมีสถานศึกษาในสังกัดเข้าร่วมแสดงผลงาน การจัดฝึกอาชีพ และการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จำนวน 43 แห่ง มีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 15,330 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 1,580 คน

1.2.3 รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวลิณธิภรณ์ วริณวัชรโรจน์) มีข้อสั่งการให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ จัดงานส่งเสริมอาชีพและนำเสนอหลักสูตร สกร. ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ ภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568 ณ ศาลา 100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนให้หลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพของสถานศึกษา เกิดการพัฒนาหลักสูตรได้อย่างมีคุณภาพ ด้านมาตรฐาน เพื่อสร้างโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัย ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับทักษะอาชีพที่ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยงานให้แก่ประชาชน ทราบ โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 971 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 129 คน

1.3 จุดเน้นการดำเนินงานกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้กำหนดจุดเน้นการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ข้อที่ 3 ด้านการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนรู้ “สกร. Learn to Earn” สร้างงาน สร้างรายได้ ส่งเสริมการเรียนรู้ผ่านหลักสูตรที่เน้นการปฏิบัติและการฝึกทักษะอาชีพที่สามารถนำไปใช้ในการประกอบอาชีพได้จริง โดยเน้นทักษะที่ตอบโจทย์ตลาดแรงงาน อาทิ ทักษะดิจิทัล ทักษะด้านเทคโนโลยี การเกษตรสมัยใหม่ และงานบริการที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพและคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและนำความรู้ ไปประกอบอาชีพและสร้างรายได้อย่างยั่งยืน โดยโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 มีความสอดคล้องกับจุดเน้นการดำเนินงานดังกล่าว ซึ่งได้มีการกำหนดตัวชี้วัดเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ ได้แก่ ตัวชี้วัดเชิงปริมาณ คือ ประชาชนกลุ่มเป้าหมายในทุกภูมิภาคของประเทศ ได้รับการพัฒนาศักยภาพด้านอาชีพ จำนวน 230,000 คน และตัวชี้วัดเชิงคุณภาพ คือ ประชาชนได้รับความรู้ มีโอกาสไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน

2. วิธีการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

2.1 ระดับกรมส่งเสริมการเรียนรู้

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้กำหนดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดังนี้

2.1.1 การจัดทำโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยกองส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้วางแผนและกำหนดกรอบทิศทางการขับเคลื่อนโครงการ เช่น วัตถุประสงค์ ตัวชี้วัด เป้าหมาย กิจกรรม งบประมาณที่ใช้ การติดตามและประเมินผล เป็นต้น เพื่อเป็นเอกสารอ้างอิงในการขอรับงบประมาณสนับสนุนการจัดกิจกรรมในปีงบประมาณดังกล่าว

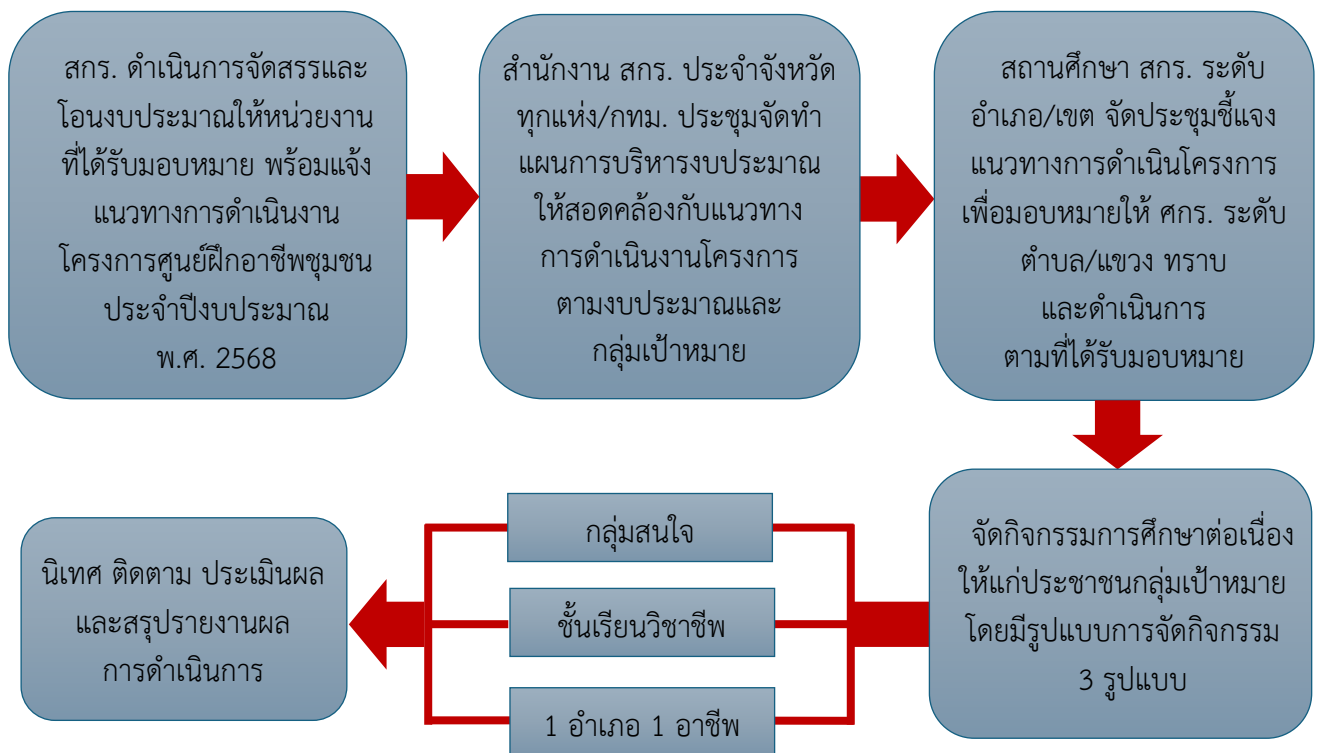
2.1.2 การจัดทำแนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อให้หน่วยงาน/สถานศึกษา เกิดความรู้ ความเข้าใจ สามารถนำไปขับเคลื่อนกิจกรรมได้อย่างเป็นรูปธรรมและมีประสิทธิภาพ

2.1.3 การวางแผนและจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 แผนงานยุทธศาสตร์ เพื่อสนับสนุนด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ โครงการขับเคลื่อนการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืน กิจกรรมส่งเสริมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยกองยุทธศาสตร์และแผนงาน กรมส่งเสริมการเรียนรู้ เพื่อค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานจัดกิจกรรมโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ให้กับประชาชนกลุ่มเป้าหมายที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 230,000 คน โดยโอนจัดสรรงบประมาณดังกล่าวให้แก่สำนักงาน สกร.ประจำจังหวัดทุกแห่ง/กทม. ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดนทุกแห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์

2.1.4 รายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2.2 ระดับพื้นที่

การขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 กำหนดให้สถานศึกษา สกร. ระดับอำเภอ/เขต จำนวน 928 แห่ง ศกร. ระดับตำบล/แขวง จำนวน 7,435 แห่ง ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จำนวน 7 แห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวรารามวรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์วงเดือน อาคมสุรทัณฑ์ เป็นฐานในการจัดการศึกษาต่อเนื่อง ในการส่งเสริมและสนับสนุนการฝึกอาชีพทักษะอาชีพในรูปแบบต่าง ๆ ได้แก่ กลุ่มสนใจ กลุ่มชั้นเรียนวิชาชีพ และ 1 อำเภอ 1 อาชีพ ทั้งระบบออฟไลน์ และระบบออนไลน์ หรืออื่น ๆ ตามความเหมาะสม ให้แก่ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีพให้ประชาชนกลุ่มเป้าหมายได้รับความรู้ มีโอกาสไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้ มีคุณภาพชีวิตที่ดี ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างมูลค่าเพิ่ม และพัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน ยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้า/บริการ ให้มีคุณภาพมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของตลาด โดยการสร้างสรรค์เอกลักษณ์ทางภูมิปัญญาท้องถิ่น มีการบูรณาการร่วมกับภาคีเครือข่าย รวมทั้งเกิดช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้า และเพิ่มช่องทางการประชาสัมพันธ์ นำไปสู่การสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนอย่างยั่งยืน โดยดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพตามความต้องการและความสนใจในการเข้ารับการฝึกอาชีพ 5 กลุ่มอาชีพ คือ เกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม คหกรรม และอาชีพเฉพาะทางหรือบริการ รวมถึงอาชีพช่างพื้นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้

ภาพแสดงขั้นตอนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

3. การนิเทศ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

3.1 สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานคร ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ หลังจากเข้ารับการฝึกอาชีพจากโครงการพัฒนาอาชีพ ชุมชนของสถานศึกษาในสังกัด โดยแต่งตั้งคณะกรรมการนิเทศติดตามระดับจังหวัด จัดทำแผนการนิเทศ ติดตาม ใช้แบบนิเทศติดตามการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (กศ.ตน. 30) ตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร จากกรมส่งเสริมการเรียนรู้ รวมถึงสรุปรายงานผลการนิเทศติดตาม ส่งมายังกรมส่งเสริมการเรียนรู้ แห่งละ 1 เล่ม

3.2 กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดำเนินการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล ผ่านระบบออนไลน์ โดยให้สถานศึกษารายงานข้อมูลผ่านระบบออนไลน์ (Google Forms) และแบบรายงานที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กำหนด ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยกำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่ง รายงานผลการดำเนินงาน โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ตามกรอบระยะเวลาที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้กำหนด

3.3 การรายงานผลการดำเนินงานตามนโยบายเร่งด่วน โดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้านหรือเฉพาะกิจการ รายงานผล การดำเนินงานตามกรอบระยะเวลาที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้กำหนด

3.4 การรายงานผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ประจำจังหวัด/กรุงเทพมหานคร และศูนย์หรือสถาบันการเรียนรู้เฉพาะด้าน หรือเฉพาะกิจการ รายงานผลการดำเนินงานตามแบบรายงานและระยะเวลาที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้กำหนด

4. การทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย

4.1 เน้นการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย องค์กรในชุมชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสถานศึกษาอื่น เพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์สินค้าบริการ รวมถึงส่งเสริมช่องทางการจำหน่ายสินค้าผ่านระบบออนไลน์กับหน่วยงานภาครัฐภาคเอกชนและภาคีเครือข่าย

4.2 จัดทำข้อมูลแหล่งเงินทุนในอัตราดอกเบี้ยต่ำ โดยบูรณาการกับหน่วยงานสถาบันการเงิน กองทุนหมู่บ้าน กรมส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้ความรู้ทางการเงิน และช่องทางการเข้าถึงแหล่งเงินทุนสำหรับประชาชนผู้ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนสู่การเป็นผู้ประกอบการ

4.3 บูรณาการและสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และท้องถิ่นในการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ พัฒนาอาชีพ พัฒนาผลิตภัณฑ์ พัฒนาหลักสูตร ที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนให้มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

บทที่ 3

ผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568

โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ได้ดำเนินการตามนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และจุดเน้นการดำเนินงานของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เพื่อมุ่งหวังให้กลุ่มเป้าหมายสามารถมีทักษะ ประสบการณ์จากการเรียนรู้ ไปใช้ในการประกอบอาชีพ พัฒนาทักษะชีวิต ตลอดจนพัฒนาสังคมและชุมชน เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยยึดหลักความสอดคล้องกับศักยภาพ ความพร้อมและความแตกต่างความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมายเพื่อให้มีคุณภาพที่ดีขึ้น ภายใต้งบประมาณที่ได้รับจัดสรร โดยผลการดำเนินงาน แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประกอบด้วย 1) ผลการใช้จ่ายงบประมาณ และกลุ่มเป้าหมาย 2) ผลการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ต่อเนื่อง จำแนกตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ และช่วงอายุและเพศ 3) หลักสูตรที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพมากที่สุด 4) หลักสูตรอาชีพที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำมากที่สุด และ 5) จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานตามนโยบาย ประกอบด้วย 1) กิจกรรมงานกาชาด ประจำปี 2567 2) กิจกรรมเนื่องในโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ ในพื้นที่ห้างสรรพสินค้าเครือข่าย เช่น ทรูพัฒนา จำกัด (มหาชน) และ 3) กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและนำเสนอหลักสูตร สกร. ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ ภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน “การยกระดับหลักสูตร สกร. ต่อยอดมาตรฐานอาชีพ”

ตอนที่ 1 ผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน

1. ผลการใช้จ่ายงบประมาณ และกลุ่มเป้าหมาย

สำนักงบประมาณได้อนุมัติงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 เป็นเงินจำนวน 214,950,000 บาท (สองร้อยสิบสี่ล้านเก้าแสนห้าหมื่นบาทถ้วน) เพื่อเป็นค่าใช้จ่ายในการจัดกิจกรรมภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยมีกลุ่มเป้าหมายทั่วประเทศ จำนวน 250,000 คน

งบประมาณที่ได้รับ จัดสรร (บาท)	งบประมาณ ที่ใช้จ่าย (บาท)	ร้อยละ	กลุ่มเป้าหมาย (คน)	กลุ่มเป้าหมาย ที่ผ่านการฝึกอาชีพ (คน)	ร้อยละ
214,950,000	208,371,736.21	96.94	230,000	371,080	161.34

จากตารางที่ 1 ผลดำเนินการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ได้ดำเนินการเบิกจ่ายงบประมาณทั้งหมด จำนวน 208,371,736.21 บาท (สองร้อยแปดล้านสามแสนเจ็ดหมื่นหนึ่งพันเจ็ดร้อยสามสิบบาท-ยี่สิบเอ็ดสตางค์) คิดเป็นร้อยละ 96.94 โดยมีจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพทั้งหมด จำนวน 371,080 คน คิดเป็นร้อยละ 161.34

หมายเหตุ: ข้อมูลงบประมาณจากกลุ่มการคลังและสินทรัพย์ ณ วันที่ 12 ตุลาคม 2568

2. ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง

2.1 จำแนกการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

การจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 371,080 คน สรุปในภาพรวม ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามการนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

หลักสูตร ชั่วโมงเรียน	จำนวน ผู้ลงทะเบียน (คน)	จำนวน ผู้ผ่านการ ฝึกอาชีพ (คน)	ผู้ผ่านการฝึกอาชีพนำความรู้ไปใช้					
			ได้รับ ความรู้ไป สร้างอาชีพ	เพิ่ม รายได้	มีคุณภาพ ชีวิตที่ดี	ต่อยอด ภูมิปัญญา ท้องถิ่น	สร้าง มูลค่าเพิ่ม	พัฒนาสู่ วิสาหกิจ ชุมชน
1 - 30 ชั่วโมง	261,701	255,531	65,787	44,036	117,183	13,863	11,246	3,416
31 ชั่วโมงขึ้นไป	95,631	98,575	28,562	19,025	38,659	6,031	4,381	1,917
1 อำเภอ 1 อาชีพ	16,463	16,974	5,837	3,060	5,919	1,083	671	404
รวม	373,795	371,080	100,186	66,121	161,761	20,977	16,298	5,737

จากตารางที่ 2 สถานศึกษาในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดำเนินการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ ในรูปแบบหลักสูตร 1 - 30 ชั่วโมง โดยมีผู้ลงทะเบียนฝึกอาชีพ จำนวน 272,780 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 255,531 คน รูปแบบหลักสูตร 31 ชั่วโมงขึ้นไป มีผู้ลงทะเบียนฝึกอาชีพ จำนวน 99,680 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ 98,575 คน และรูปแบบหลักสูตร 1 อำเภอ 1 อาชีพ มีผู้ลงทะเบียนฝึกอาชีพ จำนวน 17,160 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 16,974 โดยมีผู้ผ่านการฝึกอาชีพจำนวนทั้งสิ้น 371,080 คน ทั้งนี้ ผู้ผ่านการฝึกอาชีพนำความรู้ไปใช้ (เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

1) มีคุณภาพชีวิตที่ดี	จำนวน 161,761 คน คิดเป็นร้อยละ 43.59
2) นำความรู้ไปสร้างอาชีพ	จำนวน 100,186 คน คิดเป็นร้อยละ 27.00
3) เพิ่มรายได้	จำนวน 66,121 คน คิดเป็นร้อยละ 17.82
4) ต่อยอดภูมิปัญญาท้องถิ่น	จำนวน 20,977 คน คิดเป็นร้อยละ 5.65
5) สร้างมูลค่าเพิ่ม	จำนวน 16,298 คน คิดเป็นร้อยละ 4.39
6) พัฒนาสู่วิสาหกิจชุมชน	จำนวน 5,737 คน คิดเป็นร้อยละ 1.55

2.2 จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

ตารางที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามช่วงอายุและเพศ

กิจกรรม	ต่ำกว่า 15 ปี		15 - 29 ปี		30 - 39 ปี		40 - 49 ปี		50 - 59 ปี		60 ปีขึ้นไป		รวม			รวม	ร้อยละ	
	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	ร้อยละ	หญิง			ร้อยละ
กลุ่มสนใจ	669	1,126	4,948	16,715	4,901	30,951	6,608	52,862	6,453	65,982	4,474	59,842	28,053	43.88	227,478	74.06	255,531	68.86
ชั้นเรียนวิชาชีพ	332	530	9,286	4,940	6,315	9,033	7,704	13,939	6,189	18,826	3,115	18,366	32,941	51.53	65,634	21.37	98,575	26.56
1 อำเภอ 1 อาชีพ	21	141	899	1,144	619	1,644	659	2,917	447	3,870	287	4,326	2,932	4.59	14,042	4.57	16,974	4.50
รวม	1,022	1,797	15,133	22,799	11,835	41,628	14,971	69,718	13,089	88,678	7,876	82,534	63,926	100	307,154	100	371,080	100

จากตารางที่ 3 ผลการจัดกิจกรรมการศึกษาต่อเนื่อง จำแนกตามช่วงอายุและเพศ ในภาพรวม มีประชาชนผ่านการฝึกอาชีพทั้งหมด จำนวน 371,080 คน พบว่า กิจกรรมกลุ่มสนใจ มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 255,531 คน คิดเป็นร้อยละ 68.86 เพศชาย จำนวน 29,106 คน คิดเป็นร้อยละ 43.39 เพศหญิง จำนวน 226,425 คน คิดเป็นร้อยละ 74.49 กิจกรรมชั้นเรียนวิชาชีพ มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 98,575 คน คิดเป็นร้อยละ 26.56 เพศชาย จำนวน 33,993 คน คิดเป็นร้อยละ 50.67 เพศหญิง จำนวน 64,582 คน คิดเป็นร้อยละ 21.24 กิจกรรม 1 อำเภอ 1 อาชีพ มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จำนวน 16,974 คน คิดเป็นร้อยละ 4.50 เพศชาย จำนวน 3,984 คน คิดเป็นร้อยละ 5.94 เพศหญิง จำนวน 12,990 คน คิดเป็นร้อยละ 4.27

3. หลักสูตรที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพมากที่สุด

หลักสูตรที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพมากที่สุด จำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มอาชีพเฉพาะทาง ดังนี้

3.1 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 4 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

อันดับที่	หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพ (คน)
1	การปลูกผักปลอดสารพิษ	946
2	การปลูกผักไร้ดิน	854
3	การเพาะเห็ด	582
4	การแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร	418
5	การทำปุ๋ยหมัก	355

3.2 หลักสูตรกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม ที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 5 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม

อันดับที่	หลักสูตรกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพ (คน)
1	การจักสานจากหวายเทียม	2,634
2	การทำไม้กวาดดอกหญ้า	1,941
3	การจักสานจากเส้นพลาสติก	1,879
4	การแปรรูปจากผ้า	244
5	ผลิตภัณฑ์จากเสื่อกก	228

3.3 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ ที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 6 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ

อันดับที่	กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพ (คน)
1	การทำขนมไทย	3,471
2	การทำน้ำพริก	1,099
3	การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากผ้าขาวม้า	850
4	การทำอาหารไทย	548
5	การตัดผมเบื้องต้น	453

3.4 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ ที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 7 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

อันดับที่	กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมอาชีพ (คน)
1	การทำผ้ามัดย้อม	1,156
2	การทำกระเป๋าผ้า	1,098
3	การประดิษฐ์ดอกไม้	973
4	การทำพวงมาลัย	581
5	การจัดดอกไม้	233

3.5 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง ที่นำไปใช้ในการฝึกอบรมอาชีพ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 8 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง

อันดับที่	กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง	จำนวนผู้ผ่านการฝึกอบรมอาชีพ (คน)
1	ช่างเชื่อม	2,214
2	ช่างทาสี	1,371
3	ช่างไฟฟ้า	1,323
4	ช่างปูกระเบื้อง	771
5	ช่างไม้	619

4. หลักสูตรอาชีพที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำมากที่สุด

หลักสูตรอาชีพที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำมากที่สุด จำแนกตาม 5 กลุ่มอาชีพ กลุ่มอาชีพเกษตรกรรม กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ และกลุ่มอาชีพเฉพาะทาง ดังนี้

4.1 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม ที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำมากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 9 หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม

อันดับที่	หลักสูตรกลุ่มอาชีพเกษตรกรรม	จำนวนผู้จบแล้วมีงานทำ (คน)
1	การปลูกผักไร้ดิน	684
2	การปลูกผักปลอดสารพิษ	409
3	การเพาะเห็ด	394
4	การปลูกผักสวนครัว	263
5	การเลี้ยงปลาตู้	239

4.2 หลักสูตรกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม ที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 10 กลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม

อันดับที่	หลักสูตรกลุ่มอาชีพอุตสาหกรรมหรือหัตถกรรม	จำนวนผู้จบแล้วมีงานทำ (คน)
1	การจักสานจากหวายเทียม	1,926
2	การทำไม้กวาดดอกหญ้า	1,335
3	การจักสานจากเส้นพลาสติก	930
4	การทำกระเป๋	444
5	การแปรรูปผลิตภัณฑ์จากเนื้อสัตว์	285

4.3 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ ที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 11 กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ

อันดับที่	กลุ่มอาชีพพาณิชยกรรมและบริการ	จำนวนผู้จบแล้วมีงานทำ (คน)
1	การทำขนมไทย	2,559
2	การทำอาหารว่าง	1,020
3	การทำน้ำพริก	310
4	การแปรรูปผลไม้	199
5	การตัดผมชาย	189

4.4 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์ ที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 12 กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์

อันดับที่	กลุ่มอาชีพความคิดสร้างสรรค์	จำนวนผู้จบแล้วมีงานทำ (คน)
1	การทำผ้ามัดย้อม	188
2	การปักผ้า	169
3	การสานเส้นหวายเทียม	155
4	การทำผ้าชี	132
5	การจัดดอกไม้	81

4.5 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง ที่ผู้เรียนจบแล้วมีงานทำ มากที่สุด 5 อันดับแรก (เรียงจากมากไปหาน้อย) ดังนี้

ตารางที่ 13 กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง

อันดับที่	กลุ่มอาชีพเฉพาะทาง	จำนวนผู้จบแล้วมีงานทำ (คน)
1	ช่างเชื่อมโลหะ	1,097
2	ช่างปูน	446
3	ช่างปูกระเบื้อง	441
4	ช่างทาสี	396
5	ช่างไม้	133

5. จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn)

ตารางที่ 14 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) จำแนกตามช่วงอายุ

จำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) จำแนกตามช่วงอายุ							
	ผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (คน)	ต่ำกว่า 15 ปี (คน)	15 - 29 ปี (คน)	30 - 39 ปี (คน)	40 - 49 ปี (คน)	50 - 59 ปี (คน)	60 ปีขึ้นไป (คน)
รวม	183,667	2,064	23,703	28,688	41,681	48,180	39,350
ร้อยละ	100	1.12	12.91	15.62	22.69	26.23	21.43

จากตารางที่ 14 แสดงผลจำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) จำนวน 183,667 คน จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ มากที่สุดที่ช่วงอายุ 50 – 59 ปี จำนวน 48,180 คน รองลงมา คือ ช่วงอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 41,681 คน และน้อยที่สุด คือ ช่วงอายุ ต่ำกว่า 15 ปี จำนวน 2,064 คน ซึ่งจากข้อมูลดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ผู้ที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ ส่วนมาก เป็น “ผู้ใหญ่วัยกลางคน” และส่วนน้อยเป็น “ประชากรวัยเด็ก”

ตารางที่ 15 จำนวนกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) ที่มีรายได้เพิ่มขึ้น โดยเฉลี่ยต่อเดือน

รายได้ที่เพิ่มขึ้น หลังจากเข้ารับการฝึกอาชีพของประชาชน โดยเฉลี่ยต่อเดือน (ใช้เป็นข้อมูลในการติดตามและประเมินผล เท่านั้น)									
	ผู้ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (คน)	ต่ำกว่า 3,000 บาท (คน)	3,001 - 5,000 บาท (คน)	5,001 - 10,000 บาท (คน)	10,001 - 15,000 บาท (คน)	15,001 - 30,000 บาท (คน)	30,001 - 50,000 บาท (คน)	50,001 - 100,000 บาท (คน)	มากกว่า 100,000 บาท (คน)
รวม	183,667	118,494	43,133	15,647	3,912	1,075	193	45	16
ร้อยละ	100	64.51	23.48	8.52	2.13	1.09	0.2	0.05	0.02

จากตารางที่ 15 แสดงผลกลุ่มเป้าหมายที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) จำนวน 183,667 คน จำแนกตามรายได้ที่เพิ่มขึ้น หลังจากเข้ารับการฝึกอาชีพของประชาชน โดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ผู้ที่ผ่านการฝึกอาชีพ จบแล้วมีงานทำ ที่มีช่วงรายได้เพิ่มขึ้นโดยเฉลี่ยต่อเดือน มากที่สุด คือ รายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 118,494 คน รองลงมา คือ รายได้ 3,001 – 5,000 บาท จำนวน 43,133 คน และน้อยที่สุด คือ รายได้มากกว่า 100,000 บาท จำนวน 16 คน

ตอนที่ 2 ผลการดำเนินงานตามนโยบาย

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ดำเนินการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 โดยมีกิจกรรมมหกรรมวิชาการ “สกร. สร้างงาน สร้างรายได้” วัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการฝึกอาชีพ รวมถึงเผยแพร่ ประชาสัมพันธ์ผลงานวิชาการด้านอาชีพให้กับประชาชนทั่วไปได้รับทราบ และเป็นการสนับสนุน ส่งเสริมการจำหน่ายผลิตภัณฑ์สินค้าที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ซึ่งดำเนินการให้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษา ส่งเสริมการมีรายได้ระหว่างเรียน จบแล้วมีงานทำ (Learn to Earn) ด้วยการจัดอบรมอาชีพเสริมในชุมชน เพื่อเป็นการเสริมสร้างทักษะใหม่ (New Skill) เพิ่มสมรรถนะ (Up Skill) หรือทบทวนทักษะ (Re Skill) ให้แก่ผู้เรียนและประชาชนทั่วไป มีความพร้อมในการเข้าสู่อาชีพจบแล้วมีงานทำ และอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข โดยดำเนินการภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ที่จัด ส่งเสริม และสนับสนุนการกิจกรรมการเรียนรู้ฝึกทักษะอาชีพให้กับนักศึกษาและประชาชนทั่วไป ให้ได้รับการฝึกอาชีพ มีความรู้ไปสร้างอาชีพเสริม เกิดรายได้ระหว่างเรียนจบแล้วมีงานทำ ตามแนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ของกรมส่งเสริมการเรียนรู้ มีผลการดำเนินงานกิจกรรมมหกรรมวิชาการ “สกร. สร้างอาชีพ สร้างรายได้” ภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ดังนี้

1. กิจกรรมงานกาชาด ประจำปี 2567

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ร่วมจัดกิจกรรมงานกาชาด ประจำปี 2567 ออกจำหน่ายสินค้า/ผลิตภัณฑ์ และจัดฝึกทักษะอาชีพให้แก่ประชาชนในนามของกระทรวงศึกษาธิการ ระหว่างวันที่ 11 - 22 ธันวาคม 2567 ณ สวนลุมพินี กรุงเทพมหานคร เพื่อประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของหน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัด อาทิ ผลิตภัณฑ์/สินค้า ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 6,028 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 900 คน

2. กิจกรรมเนื่องในโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ ในพื้นที่ทางสรรพสินค้าเครือข่าย เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ร่วมกับ บริษัทเซ็นทรัล พัฒนา จำกัด (มหาชน) ในการส่งเสริม สนับสนุน ให้ประชาชนทั่วไปทุกช่วงวัยได้แสดงศักยภาพและทักษะ ทั้งด้านวิชาการ วิชาชีพ และการแสดงออกในทุกมิติ อย่างสร้างสรรค์ ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยจัดกิจกรรมเนื่องในโอกาสและเทศกาลต่าง ๆ ในพื้นที่ทางสรรพสินค้าเครือข่าย เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน) มีสถานศึกษาเข้าร่วมแสดงผลงาน จัดฝึกอาชีพ และจำหน่ายผลิตภัณฑ์ จำนวน 43 แห่ง โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 15,330 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 1,580 คน

3. กิจกรรมส่งเสริมอาชีพและนำเสนอหลักสูตร สกร. ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ ภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน “การยกระดับหลักสูตร สกร. ต่อยอดมาตรฐานอาชีพ”

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ดำเนินการจัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและนำเสนอหลักสูตร สกร. ที่สอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพภายใต้โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เมื่อวันที่ 27 สิงหาคม 2568 ณ ศาลา 100 ปี กระทรวงศึกษาธิการ ตามข้อสั่งการของรัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (นางสาวลิณธิภรณ์ วริณวัชรโรจน์) เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้หลักสูตรระยะสั้นด้านอาชีพของสถานศึกษาเกิดการพัฒนาลักษณะได้อย่างมีคุณภาพ ด้านมาตรฐานเพื่อสร้างโอกาสและยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนทุกกลุ่มวัยส่งผลให้ผู้เรียนได้รับทักษะอาชีพที่ตรงตามมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งเป็นการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของหน่วยงานให้แก่ประชาชนทราบ โดยมีผู้เข้าร่วมงาน จำนวน 971 คน และมีผู้เข้าร่วมกิจกรรมฝึกอาชีพ จำนวน 129 คน

ผลการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ ได้นิเทศ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 และความก้าวหน้าของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ สกร. ในพื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันตก และภาคใต้ จำนวน 8 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดชัยนาท สระบุรี ปทุมธานี เพชรบุรี ชุมพร สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช และชุมพร เพื่อรับทราบผลการดำเนินงาน ปัญหา อุปสรรค ความต้องการ ตลอดจนสภาพการดำเนินงานของการจัดกิจกรรม เพื่อเป็นกรอบแนวทางและข้อมูลสำหรับการพัฒนาการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพมากขึ้น โดยมีผลการติดตาม ดังนี้

1. จังหวัดชัยนาท (อำเภอสรรคบุรี)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 3,869 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 1,645 คน คิดเป็นร้อยละ 42.52 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการเพาะเห็ดฟาง หลักสูตรการปลูกผักกูดพื้นถิ่น และหลักสูตรช่างปูน ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัด ได้ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อนำไปวิเคราะห์ วางแผนและขับเคลื่อนการดำเนินงานในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบถึงกิจกรรมฝึกอาชีพ ด้วยการประชุมหมู่บ้าน ประชุมประจำเดือนของหัวหน้าส่วนราชการ ส่งเสริมการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงานจังหวัด สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด ภูมิปัญญาท้องถิ่น สถาบันการจัดการปัญญาภิวัฒน์ เป็นต้น กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้มีรายได้น้อย ผู้ว่างงาน ผู้สูงอายุ แม่บ้าน มีการส่งเสริมการตลาดเพื่อประชาสัมพันธ์ผลผลิตที่เกิดจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพ ด้วยการออกบูธสินค้าที่ห้างสรรพสินค้าโลตัส งานมหกรรมสินค้าของสำนักงานพาณิชย์จังหวัด งานเทศกาลต่าง ๆ รวมถึงการออกหน่วยจังหวัดเคลื่อนที่

ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการส่งเสริมและพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การวางแผนการจัดกิจกรรมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของแต่ละสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพบริบทชุมชน ความต้องการ ความสนใจของประชาชนในพื้นที่ การนำปัญหา อุปสรรคของการดำเนินงานที่ผ่านมาใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์ และลดปัญหาที่อาจเกิดขึ้น การส่งเสริมและเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อสืบสานและอนุรักษ์ให้คงอยู่ ปัญหาหลักที่พบมากที่สุดจากการดำเนินงาน ได้แก่ งบประมาณไม่เพียงพอ ค่าเช่า วัสดุ/อุปกรณ์ไม่เพียงพอ วิทยากรขาดทักษะเชิงวิชาชีพเฉพาะด้านหรือความสามารถในการถ่ายทอด ทั้งนี้ ได้แนะนำให้กรมส่งเสริมการเรียนรู้ เร่งแก้ปัญหาเรื่องเกณฑ์การเบิกค่าใช้จ่ายสำหรับการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ ทั้งในส่วนค่าวิทยากร ค่าวัสดุฝึก ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในยุคปัจจุบันที่มีอัตราต้นทุนที่สูงมากขึ้น จัดสรรงบประมาณโดยเร็วขึ้นกว่าเดิม เพื่อให้สถานศึกษามีช่วงเวลาจัดกิจกรรมให้กับประชาชนมากขึ้น

ในส่วนของอำเภอสรรคบุรี ส่วนใหญ่จัดกิจกรรมฝึกอาชีพแบบภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยมีการสำรวจและใช้วัสดุ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน มาสร้างสรรค์ผลงานด้วยวิทยากรที่มีความรู้และประสบการณ์เฉพาะด้าน รู้ลึก รู้จริงและทำได้ มีการสำรวจความต้องการของผู้เรียนผ่านผู้นำชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน หลักสูตรที่นิยม เช่น การแปรรูปปลา การทำผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล การทำขนมตาล การทำน้ำตาลสด น้ำตาลโตนด การทำไม้ดัดเท้าจากคางตาล การเพาะเห็ดฟาง การเพาะพันธุ์ต้นกล้าแก้วเจ้าจอม เป็นต้น มีการบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ (MOU) ร่วมกับประมงอำเภอ วิสาหกิจชุมชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริม สนับสนุนองค์ความรู้ วิทยากร วัสดุ อุปกรณ์ รวมถึงช่องทางการประชาสัมพันธ์ให้กับผู้เรียน มีผู้เรียนที่นำความรู้ไปประกอบอาชีพการทำไม้

กวาดดอกหญ้า ไม้กวาดทางมะพร้าว มีการนำผู้เรียนไปศึกษาดูงานเพื่อเปิดแนวคิดและมุมมองที่โรงเรียน
คุรุประชาสรรค์ ศูนย์เรียนรู้ชุมชนแทนคุณแผ่นดิน

สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบที่ได้รับการพัฒนา (ตัวหัวเตี้ยจากไม้ตาล) พบว่า ชุมชนมี
การปลูกต้นตาลเป็นจำนวนมาก จึงได้นำวัตถุดิบที่มีอยู่ในท้องถิ่น ได้แก่ คางตาล มาเป็นส่วนประกอบหลักการ
ขึ้นรูปทรง ผลิตภัณฑ์หนึ่งชิ้นใช้ไม้คางตาลที่มีอายุประมาณ 10 – 15 ปี (ยาว 1.5 เมตร x กว้าง 1 นิ้ว)
จำนวน 40 ชิ้น สถานศึกษามีการวิเคราะห์ศักยภาพความสามารถในการผลิต โดยแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบ
ให้กับสมาชิกในกลุ่ม ปัญหาที่พบคือ ช่วงหน้าฝนไม้ตาลมีความชื้นไม่สามารถใช้งานได้ เนื่องจากเกิดการขยายตัว
จึงต้องการเทคนิคหรือกระบวนการช่วยให้ไม้คางตาลแห้งไว เนื่องจากตอนนี้ใช้วิธีตากแดด ต้องการตู้อบความร้อน
มาช่วยเพื่อเร่งระยะเวลาการผลิต ต้องการนำยานาโนเคลือบกันเชื้อรา จากการติดตามผลการพัฒนาพบว่า
ควรเก็บรายละเอียดความเรียบร้อยของผลิตภัณฑ์ให้ประณีต สวยงาม เก็บรอยตะปู โดยอาจใช้ผงซีลี้อย
ฉาบตรงผิวตะปู ต้องการให้มีหุ้บบริเวณด้านบนผลิตภัณฑ์ที่มีขนาดสูงขึ้น เพื่อง่ายต่อการเคลื่อนย้าย
ปรับการออกแบบบริเวณด้านข้างเพิ่มเติม เป็นซี่ไม้หรือจะเป็นสานลายจากใบตาลแทนได้แต่ต้องสวยงาม
ละเอียด ทั้งนี้ ได้แนะนำให้มีการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์ DIY เพื่อให้ตลาด/ผู้ซื้อประกอบขึ้นส่วนเองได้

2. จังหวัดสระบุรี (อำเภอหนองแซง)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่
ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 3,698 คน มีผู้ผ่าน
การฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 1,231 คน คิดเป็นร้อยละ 33.28 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับ
แรก ได้แก่ หลักสูตรผลิตภัณฑ์จากหวายเทียม หลักสูตรการทำกระเป๋าผ้าคันมือ หลักสูตรการทำขนมไทย
ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัด ได้มีการนำนโยบายการจัดการเรียนรู้ด้านอาชีพ ไปสู่การปฏิบัติ
ในพื้นที่ ด้วยการชี้แจง สร้างความเข้าใจที่ตรงกันแก่บุคลากร ชี้อ้างอิงให้เห็นถึงเป้าหมายและวัตถุประสงค์
ของโครงการ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านทางระบบออนไลน์ เช่น เพจเฟซบุ๊ก (facebook) เว็บไซต์
(website) กลุ่มไลน์ (Line) หน่วยงานภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและเอกชน ร่วมวิเคราะห์ วางแผนและกำหนด
กรอบแนวทางการดำเนินงาน พัฒนาระบบการทำงานตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำตามลำดับ ภายใต้
หลักการต่อยอดและรักษามิปัญญาท้องถิ่น เปิดมุมมองแนวคิดให้บุคลากร สกร. เกิดการวิเคราะห์
ว่าผลิตภัณฑ์ใดสามารถนำไปสร้างอาชีพได้ทั้งในปัจจุบันและอนาคต เพื่อนำไปจัดกิจกรรมฝึกอาชีพให้กับ
ประชาชนได้อย่างมีศักยภาพ ค้นหาของดีที่เป็นวัตถุดิบ ทรัพยากรของแต่ละบริบทพื้นที่เพื่อนำมาพัฒนา
เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น อำเภอหนองแซง มีมะม่วงมันหนองแซงที่มีชื่อเสียง มีรสชาติ
ที่เป็นเอกลักษณ์ ผลทรงรีปลายมน แก้มผลอวบ ผิวเปลือกสีเขียวนวล นิยมบริโภคดิบเมื่อแก่จัดมีรสมัน
หวาน กรอบ ไม่มีรสเปรี้ยว ข้าวเจ๊กเชยเส้าไห ซึ่งเป็นข้าวที่ได้รับการจดทะเบียนสินค้าบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI)
ซึ่งสามารถนำมาแปรรูปผลผลิตให้มีมูลค่าเพิ่ม

นอกจากนี้ ได้พัฒนาบุคลากรให้มีความรู้เรื่องการค้าขายออนไลน์ ส่งเสริมให้บรรณารักษ์
ห้องสมุดมีการประชาสัมพันธ์ คัดเลือก จัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์โครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ผ่านทางระบบ
ออนไลน์ สถานศึกษาจำหน่ายผ่าน facebook tiktok shopee Lazada ศูนย์การค้าโรบินสัน โลฟส์สไตล์
สระบุรี ในช่วงเทศกาลจัดงานตามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือการส่งเสริมศักยภาพนักเรียน นักศึกษา
ตามนโยบาย “เรียนดี มีความสุข” ระหว่างกระทรวงศึกษาธิการและบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด (มหาชน)
จัดจำหน่ายงานตลาดพาณิชย์ (Monday market) ทุกวันจันทร์ของสัปดาห์ ทั้งนี้ ได้กำหนดแผนบูรณาการ
ทำงานร่วมกับมหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกิดทักษะด้านการจัดทำแผนธุรกิจ
ชุมชน การตั้งราคาจำหน่าย การสร้างแบรนด์ การประชาสัมพันธ์ การตลาดแก่ผู้เรียน ด้านการพัฒนาหลักสูตร

ได้ปรับความเหมาะสมของจำนวนชั่วโมงเรียน ขอบข่ายการเรียนรู้ เนื้อหาวิชา การวัดและประเมินผลของแต่ละหลักสูตร รวมถึงปรับหลักสูตรที่มีลักษณะคล้ายกันให้เป็นหลักสูตรเดียวกัน มีการนำระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง (C-SDL) มาใช้เป็นเครื่องมือบริหารจัดการด้านเอกสาร

สำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบที่ได้รับการพัฒนา (ตะกร้าจักสานไม้ไผ่) พบว่า ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ระยะที่ 1 และ 2 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในส่วนของกาวิเคราะห์ เลือกใช้วัตถุดิบจากทรัพยากรในท้องถิ่นเพื่อควบคุมต้นทุนและคงอัตลักษณ์ของชุมชน เช่น การใช้ไม้ไผ่แทนการจัดซื้อจากวัสดุภายนอก ทั้งนี้ ได้มีการเปลี่ยนแปลงผลิตภัณฑ์จากเดิม “ตะกร้าใส่ขวดไวน์” เป็น “ตะกร้าจักสานไม้ไผ่” แทน และได้รับคำแนะนำจากคณะติดตามผลให้มีการนำ “ลายก้ามปู” ซึ่งเป็นลายพื้นถิ่นของชาวไทยวน ที่ใช้เป็นเครื่องนุ่งห่มสำหรับชนชั้นสูง ซึ่งมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมกว่า 250 ปี มาประยุกต์ใช้โดยสานเป็นลวดลายของผลิตภัณฑ์ใหม่ คงไว้ซึ่งอัตลักษณ์ ส่งเสริมการใช้แนวทางการสร้างเรื่องราว (storytelling) ของผลิตภัณฑ์เพื่อเพิ่มจุดขาย ซึ่งสถานศึกษาจะนำแนวคิดนี้มาทดลองสร้างเป็นตัวอย่างผลิตภัณฑ์โดยขึ้นรูปทรงก่อน จากนั้นนำเส้นตอกไม้ไผ่มาจักสานเป็นลายก้ามปู โดยแบ่งบทบาทหน้าที่ของสมาชิกตามความถนัด เพื่อให้เกิดความคล่องตัว ซึ่งหากดำเนินการเสร็จแล้ว จะมีแผนทดสอบ ทดลองใช้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพมากขึ้น เพื่อให้ได้มาตรฐานและนำไปจำหน่ายได้จริง ทั้งนี้ ได้พบปัญหาเพิ่มเติม คือ ชุมชนยังยึดติดกับรูปแบบอาชีพเดิม ส่งผลให้ไม่เปิดรับแนวคิดใหม่ทำให้การพัฒนาต้อยอดเป็นไปได้อย่างยาก ต้องใช้ระยะเวลาในการสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่น ซึ่งอาจจะต้องให้มีการสาธิตและทดลองจำหน่ายจริง เพื่อให้ชุมชนเห็นถึงแนวโน้มความเป็นไปได้ของผลิตภัณฑ์ และนำวัตถุดิบ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างสรรค์ ออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน การสร้างแบรนด์ที่สื่อถึงเอกลักษณ์ การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสม น่าสนใจ แนวทางการเชื่อมต่อและพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สามารถจำหน่ายได้ในเชิงพาณิชย์

3. จังหวัดปทุมธานี (อำเภอหนองเสือ)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 1,590 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 7.42 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการทำเครื่องประดับตกแต่งผม หลักสูตรการทำน้ำพริก หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัด ได้ชี้แจงแนวทางการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรในสังกัด พร้อมติดตามผลการดำเนินงาน ผ่านการประชุมประจำเดือนทุกเดือน มีการจัดสรรงบประมาณตามแผนปฏิบัติการที่กำหนดไว้ สถานศึกษามีการวางแผน ส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพร่วมกับบุคลากรในพื้นที่ ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำตามลำดับ ดำเนินการประชาสัมพันธ์กิจกรรมผ่านช่องทางต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง เช่น การใช้สื่อ social media ของหน่วยงาน การประสานงานกับผู้นำชุมชน อาสาสมัคร องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้ประชาชนทราบอย่างทั่วถึง มีการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เช่น องค์กรบริหารส่วนตำบล โรงเรียน สำนักงานเกษตรอำเภอ กลุ่มวิสาหกิจชุมชน สถานประกอบการ ราษฎรชาวบ้าน เป็นต้น โดยร่วมกันวางแผน จัดหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและตลาด ใช้วิทยากรจากหน่วยงานร่วมและสนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เช่น สถานที่ อุปกรณ์ วัสดุฝึกอบรม เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและสามารถนำไปใช้ได้จริง ด้านการพัฒนาหลักสูตรอาชีพ ได้ร่วมกับสถานศึกษา หน่วยงานในพื้นที่และวิทยากรท้องถิ่น เพื่อพัฒนาหลักสูตรระยะสั้นที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย การใช้เทคโนโลยีเพื่อการขาย โดยเนื้อหาหลักสูตรจะยึดตามบริบทพื้นที่เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด

ด้านการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ จำหน่ายผลผลิตจากโครงการศูนย์ฝึกออาชีพชุมชนนั้น ได้ออกบูธจำหน่ายสินค้า ตลาดนัดชุมชน หรือร่วมเทศกาลงานต่าง ๆ ปัจจัยแห่งความสำเร็จของการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ ความร่วมมือจากภาคีเครือข่ายในพื้นที่ การสำรวจความต้องการที่แท้จริงของประชาชน ส่งผลให้การจัดอบรมตรงประเด็น ตอบโจทย์อาชีพ สามารถนำไปต่อยอดได้จริง การใช้หลักสูตรที่ยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทชุมชนทั้งภาคทฤษฎีและปฏิบัติ มีวิทยากรที่มีประสบการณ์จริง ส่งผลให้ผู้ร่วมอบรมได้รับความรู้ทักษะที่ตอบโจทย์กับความต้องการ ประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน ปัญหาจากการดำเนินงานที่พบ คือ งบประมาณไม่เพียงพอ ลำบาก วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ กลุ่มเป้าหมายอบรมไม่ต่อเนื่อง ขาดทักษะและความรู้ด้านเทคโนโลยี ส่งผลให้การพัฒนาและขยายช่องทางการตลาดทำได้ไม่เต็มที่ พร้อมให้ข้อเสนอแนะว่าควรมีการจัดสรรงบประมาณอย่างต่อเนื่องและยืดหยุ่น ควรพัฒนาระบบติดตามประเมินผลผู้ผ่านการอบรม เพื่อให้สามารถต่อยอดสู่การส่งเสริมรายได้จริง ส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการออกแบบหลักสูตรและจัดอบรมอาชีพที่ตรงกับความต้องการ สนับสนุนการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่ายแก่ผู้ผ่านการอบรม เพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างรายได้อย่างต่อเนื่อง

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดได้สอบถามครูในพื้นที่ เพื่อทำการสำรวจกลุ่มเป้าหมาย ความนิยม ศักยภาพ ความสามารถ ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อคัดเลือกผลิตภัณฑ์ที่มีจุดเด่นและสามารถต่อยอดได้ มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับครูเจ้าของผลิตภัณฑ์ ผู้นำชุมชนและสมาชิกกลุ่มเป้าหมาย เพื่อพัฒนาแนวคิดผลิตภัณฑ์ พร้อมติดตามประเมินผลและให้คำปรึกษาอย่างต่อเนื่อง สถานศึกษาร่วมจัดทำแผนงานร่วมกับผู้เรียนอย่างชัดเจน เพื่อสร้างความเข้าใจที่ตรงกัน โดยนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมอบรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบระยะที่ 1 และ 2 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สร้างอัตลักษณ์เอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ที่โดดเด่น

ด้านความก้าวหน้าของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ (คอนเฟรกก้วยหอมทอง) พบว่า ได้นำกล้วยหอมทองที่ตกเกรด ไม่ได้มาตรฐาน มาแปรรูปเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม นำส่วนของธัญพืชต่าง ๆ เช่น เมล็ดอัลมอนต์ เมล็ดฟักทอง งาขาว ลูกเกด มาผสมในผลิตภัณฑ์ร่วมด้วย จากการติดตามผลการดำเนินงาน ผู้เรียนพบปัญหา จำนวน 3 ประเด็น ได้แก่

3.1 การสไลด์น้ำมันบนแผ่นกล้วยหอมทอง จากการทดสอบเครื่องเครื่องสไลด์น้ำมัน พบว่าทำงานได้ปกติ มีรอบความถี่การหมุนสูง อาจต้องแก้ไขด้วยการทดลองใช้แผ่นกล้วยที่หนาขึ้น เปลี่ยนผ้าสไลด์น้ำมันเป็นผ้าขาวบาง ทั้งนี้ ได้แนะนำเพิ่มเติมว่าควรทำแผ่นเนื้อกล้วยคอนเฟรกที่มีความหนาแตกต่างกัน เพื่อให้ประชาชนทดสอบว่าแบบไหนเป็นที่นิยมต่อการบริโภค

3.2 การทำน้ำปรุงกล้วยคอนเฟรก ส่งผลให้ตัวคอนเฟรกไม่กรอบ มีความชื้น ไม่แยกตัวออกเหมือนคอนเฟรกทั่วไปตามท้องตลาด ได้แนะนำเพิ่มเติมว่า ควรย้อนกลับไปดูที่กระบวนการทำว่าใช้ส่วนผสมอะไร อัตราส่วนเหมาะสมหรือไม่ วิธีการทำมีผลมากนักน้อยเพียงใด ทั้งนี้ ได้แนะนำให้ลองเปลี่ยนอัตราส่วนของน้ำตาลทรายเป็น ร้อยละ 50 น้ำตาลปี๊บ ร้อยละ 50 ตอนคลุกเนื้อคอนเฟรกให้นำภาชนะไปตั้งไฟอ่อนเพื่อให้กะทะมีความอุ่น แล้วคลุกในภาชนะดังกล่าว หลังจากคลุกเสร็จให้นำน้ำตาลไอซิ่งโรย เพื่อไม่ให้เกาะกัน ทั้งนี้ เมื่อทดลองเสร็จให้อัดคลิปวิดีโอ ตัวอย่างที่ทำเสร็จ น้ำปรุงกล้วยคอนเฟรก ส่งให้คณะติดตามผล (คุณทวีวัฒน์) เพื่อเข้าห้องปฏิบัติการและแจ้งผลให้ทราบอีกครั้ง มีการส่งเสริมให้ผู้ผลิตถนอมอายุผลิตภัณฑ์ด้วยการใช้ซองไนโตรเจนเป่าและซีลถุง ส่งผลให้เก็บอายุได้นานขึ้นถึง 6 เดือน

3.3 การถักสานกาบกล้วย เพื่อนำไปใช้เป็นบรรจุภัณฑ์ (เชือกหิ้ว) สำหรับผลิตภัณฑ์จากกล้วยหอมทองจากการสังเกตพบว่าวัตถุดิบ (กาบกล้วย) ที่ใช้มีความหนาของเส้นที่ไม่เท่ากัน การขึ้นรูปดูไม่สวยงาม เชือกกล้วยมีลักษณะคราบสีน้ำตาล สีดำเป็นบางจุด ทั้งนี้ ได้แนะนำให้มีการใช้เครื่องซอยเส้น เพื่อคงเส้นกาบกล้วยให้มีขนาดเส้นที่เท่ากัน ใช้เครื่องตีเกลียว เพื่อแก้ปัญหาความเรียบของเส้นใย เพิ่มเทคนิคการรมควันกำมะถัน เพื่อป้องกันเชื้อราและทำให้เชือกกล้วยมีสีขาว หรือถ้าต้องการสีธรรมชาติให้นำมาต้มด้วยโซเดียมคาร์บอเนต ความเข้มข้นร้อยละ 1 เป็นเวลา 1 คืน จากนั้นแช่ด้วยสารกันรา โดยโซเดียมเบนโซเอตความเข้มข้นร้อยละ 3 ละลายในน้ำสะอาด 1 ลิตรสำหรับเส้นใยกล้วย 100 กรัมเป็นเวลาอีก 30 นาที และผึ่งลมให้แห้ง

4. จังหวัดเพชรบุรี (อำเภอบ้านแหลม)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 1,590 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 7.42 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการทำเครื่องประดับตกแต่งผม หลักสูตรการทำน้ำพริก หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม ตามลำดับ

จากการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในพื้นที่อำเภอบ้านแหลม พบว่า มีการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพในพื้นที่กลุ่มวิสาหกิจชุมชนแพปลาชุมชน (ดอนใน) ตำบลแหลมผักเบี้ย เช่น การมัดย้อมสีธรรมชาติจากไม้โก่งกาง (เสื่อมัดย้อม หมวกมัดย้อม กระเป๋ามัดย้อม) การจักสานผลิตภัณฑ์จากธูปฤๅษีเป็นกระเป๋า แจกกัน กระเป๋าสะพาย การทำจ๊อปู การทำขนมต้ม ขนมจีบ เป็นต้น ผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและผู้ว่างงาน ส่งผลให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะในการนำไปประกอบเป็นอาชีพเสริมเพื่อสร้างรายได้ ปัญหาที่พบจากการดำเนินงาน ได้แก่ ค่าวิทยากร ค่าวัสดุไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรม การจัดสรรงบประมาณที่ล่าช้า เป็นต้น มีการส่งเสริมและบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น สำนักงานวิจัยแห่งชาติ โครงการศึกษาวิจัยและพัฒนาสิ่งแวดล้อมผักเบี้ย อันเนื่องมาจากพระราชดำริ พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์รปกครองส่วนท้องถิ่น อนามัยตำบล เป็นต้น

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สกร.ระดับอำเภอบ้านแหลม มีการสำรวจและดึงเอาวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ ได้แก่ เนื้อมะพร้าวที่ตกเกรดจากการจำหน่าย ใบชะครามซึ่งเป็นพืชพื้นถิ่นมาชูรสชาติและสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์ ไม่มีการใช้เส้นเป็นส่วนประกอบ ซึ่งเป็นการดีที่ผู้บริโภคได้ทานเนื้อมะพร้าว และทำให้ไม่ดึงรสชาติของปูให้ลดลง มีการใช้ผงขมิ้นเจียวที่มีคุณสมบัติคล้ายพริกไทย เป็นตัวชูรสชาติ นำใบจากต้นธูปฤๅษี มามัดตัวจ๊อปูแทนเชือกไนลอนก่อนนำไปนึ่ง โดยผู้เรียนได้สาธิตกรรมวิธีการผลิต จากการติดตามผลความก้าวหน้าการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่ามีปัญหาที่ได้จากการดำเนินการ จำนวน 2 ประเด็น ได้แก่

4.1 การลดความเค็มของใบชะคราม ผู้เรียนได้ทดลองนำใบชะครามอ่อนไปลวกน้ำร้อน และล้างในน้ำปกติ จำนวน 3 - 4 รอบ เพื่อลดความเค็มลง แต่ไม่เป็นผล ซึ่งโดยธรรมชาติใบชะครามจะดูดซับเกลือจากดินชายเลนทะเล ส่งผลให้มีรสเค็มในตัว ได้แนะนำให้ล้างตัวใบชะครามในน้ำสะอาดและน้ำเย็นจัด หรือลวกใบชะครามในน้ำเดือด ประมาณ 5 - 10 วินาที แล้วแช่น้ำเย็นทันที จากนั้นบีบให้แห้ง (ช่วยลดความเค็มลงได้ร้อยละ 30 - 50) และถ้าเค็มมากให้แช่น้ำเปล่าทิ้งไว้ 1 - 2 ชั่วโมงก่อนปรุง

4.2 การชูรสชาติปูให้มีความโดดเด่น ตามหลักควรชูรสชาติและกลิ่นของเนื้อมะพร้าว ซึ่งเป็นวัตถุดิบหลักให้โดดเด่นและนำหน้าส่วนประกอบอื่นเสมอ ดังนั้น ควรลดส่วนประกอบอื่นที่กลบรสชาติของเนื้อมะพร้าว เช่น การปรับลดส่วนผสมของผักสมุนไพรลง อย่าให้กลิ่นของกระเทียมหรือรากผักชีกลบกลิ่นปู ที่สำคัญควรเพิ่มความหอม หวานจากน้ำตาลดอกเปลือกปูลงไปเล็กน้อย (ใช้เปลือกปูเคี้ยวแล้วกรอง) เพราะน้ำปูจะมีความหวานจากธรรมชาติ ช่วยตัดรสเค็มและทำให้กลิ่นปูกลมกล่อมและติดจมูกมากขึ้น ทั้งนี้ ได้แนะนำให้

มีการนำน้ำมันงามาทำให้ตัวบนแผ่นฟองเต้าหู้ก่อนนำใส่จ๊อบไปทอด ซึ่งจะส่งผลให้ชุมชนชาติผลิตภัณฑ์อร่อยยิ่งขึ้น เปลี่ยนการใช้ส่วนผสมของมันหมู เป็นหนังไก่แทน เพื่อให้ผู้นับถือศาสนาอิสลามสามารถทานได้

5. จังหวัดชุมพร (อำเภอละแม)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 1,590 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 7.42 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการทำเครื่องประดับตกแต่งผม หลักสูตรการทำน้ำพริก หลักสูตรการทำผ้ามัดย้อม ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดชุมพร ได้นำระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (โปรแกรม C-Smart) มาใช้เป็นเครื่องมือหลักในการบริหารจัดการโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของสถานศึกษา ในสังกัด ทั้งในด้านการวางแผน การดำเนินงาน การติดตาม ตรวจสอบและรายงานผลการจัดกิจกรรม อย่างมีประสิทธิภาพ ที่สำคัญมีการพัฒนาหลักสูตรอาชีพของสถานศึกษา ให้มีความเหมาะสมทั้งด้านเนื้อหา จำนวนชั่วโมง สื่อการเรียนรู้ โดยผ่านการพิจารณาจากคณะทำงานระดับจังหวัด ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานการศึกษาต่อเนื่องระดับจังหวัดและอำเภอ ครู สกร. ตลอดจนภาคีเครือข่ายในพื้นที่ เพื่อให้หลักสูตรมีคุณภาพ ได้มาตรฐาน สอดคล้องกับบริบทของชุมชน ซึ่งหากสถานศึกษาใดต้องการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพผ่านหลักสูตรอาชีพที่มีอยู่ในระบบฐานข้อมูล C-Smart ก็สามารถดำเนินการได้ทันที โดยไม่ต้องผ่านกระบวนการพิจารณาเพิ่มเติม แต่หากมีเสนอหลักสูตรอาชีพใหม่ จำเป็นต้องเสนอเรื่องเพื่อเข้าสู่การพิจารณาและอนุมัติจากคณะทำงานระดับจังหวัดก่อนดำเนินการ ทั้งนี้ จากการดำเนินโครงการที่ผ่านมา พบประเด็นปัญหาสำคัญได้แก่ การจัดสรรงบประมาณล่าช้า ส่งผลให้ผู้เรียนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตามแผนที่วางไว้ ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าวัสดุที่ไม่เพียงพอต่อการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ เป็นต้น

จากการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในพื้นที่อำเภอละแม พบว่า ได้มีการจัดกิจกรรมตามแนวทางการดำเนินงานการศึกษาต่อเนื่อง (พ.ศ. 2561) ซึ่งในส่วนของหลักสูตรที่ใช้ฝึกอาชีพ ส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรอาชีพระยะสั้น กลุ่มสนใจ เช่น การจักสาน การทำอาหารคาว การทำอาหารว่างและเครื่องดื่ม เป็นต้น ผู้เรียน ได้แก่ วัยสูงอายุ กลุ่มผู้หารายได้เสริม กลุ่มวัยเกษียณ ทั้งนี้ ได้แนะนำให้มีการสร้างและส่งเสริมความรู้ ความเข้าใจตลอดจนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้เพื่อสะท้อนการทำงาน ความสำเร็จและอุปสรรคปัญหาที่เกิดขึ้นเพื่อนำไปสู่การพัฒนาอย่างสร้างสรรค์ ควรสำรวจพื้นที่เพื่อเชื่อมโยง อัตลักษณ์ เอกลักษณ์ของชุมชนที่หมายรวมถึงการขยายไปสู่ทั้งจังหวัดอย่างมีนัยสำคัญ ด้วยสภาพภูมิสังคม ภูมิอากาศและสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) ประจำจังหวัด ซึ่งเป็นประเด็นสำคัญของการพัฒนาอาชีพ โดยใช้วัตถุดิบในชุมชน นำพาไปสู่การมีรายได้ในหลายทิศทาง

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สกร. ระดับอำเภอละแม ได้เปลี่ยนผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการพัฒนาตามแผนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (Mood Board) จากเดิม “เรือใบโบราณจำลองจากเชือกกล้วย” เป็น “กระเป๋าลายจากเชือกกล้วย” เนื่องจากผลิตภัณฑ์มีแนวโน้มที่จะจำหน่ายได้ยาก มีโอกาสหรือความถี่ในการซื้อค่อนข้างต่ำ จากการติดตามความก้าวหน้าด้านการพัฒนากระเป๋าลายจากเชือกกล้วย พบว่ามีการนำวัตถุดิบ ได้แก่ กล้วยซึ่งได้จากส่วนของลำต้นกล้วยที่ปลูกและแพร่หลายในพื้นที่ชุมชน มาสานขึ้นเป็นรูปทรงกระเป๋าลายหลายรูปแบบ มีการนำเส้นใยของกาบกล้วยตานีมาตากแห้ง ซึ่งให้สีน้ำตาลแดง น้ำตาลเทา มาสานเป็นลวดลาย และใช้เส้นใยของกาบกล้วยหอมทอง กล้วยเล็บมือนาง กล้วยน้ำว้า ที่ตากแห้ง ซึ่งให้สีครีม เหลืองอ่อน น้ำตาลอ่อนมาเป็นวัสดุหลักของการจักสาน จากการสอบถามพบว่า มีช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านการออกบูธงานเทศกาลต่าง ๆ ในพื้นที่ มีการจัดจำหน่ายในราคาที่ย่อมเยารับซื้อได้ มีการนำหลักการทางวิทยาศาสตร์ผสมผสานกับคุณสมบัติที่เป็นพืชในชุมชน ซึ่งถือเป็นภูมิปัญญา มาใช้ในการแก้ไขปัญหา เช่น

5.1 การขึ้นรา ความกรอบของเชือกโยกกล้วย เดิมใช้วิธีอบด้วยกำมะถัน ซึ่งมีความเสี่ยงและอันตรายต่อสุขภาพ ไม่เป็นไปตามมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยต่อการใช้งานและการสัมผัส (Food Grade) จึงไม่แนะนำให้ใช้วิธีนี้ แต่แนะนำวิธีการใช้สารส้มและผลมะกรูดในการป้องกันและรักษาคุณภาพเส้นใย โดยทำการต้มเส้นใยจากกาบกล้วยในน้ำที่มีส่วนผสมของสารส้มและผลมะกรูด ซึ่งมีคุณสมบัติช่วยยับยั้งเชื้อรา ลดกลิ่นหมักหมม ช่วยให้เส้นใยไม่เปราะ เสียคุณสมบัติ หรือเสื่อมสภาพขณะจักสาน ขณะเดียวกัน สารส้มมีฤทธิ์ฟาดและเป็นกรดอ่อน ช่วยฆ่าเชื้อราและแบคทีเรีย รวมทั้งจับตะกอนสิ่งสกปรกออกจากเส้นใย ในขณะที่ผลมะกรูดมีน้ำมันหอมระเหยในเปลือกที่มีฤทธิ์ต้านเชื้อรา และกลิ่นหอมช่วยดับกลิ่นกล้วย นอกจากนี้ยังช่วยปรับค่า PH ของเส้นใยให้เหมาะสม เพื่อยับยั้งการเจริญเติบโตของเชื้อราได้อย่างมีประสิทธิภาพ

5.2 การขึ้นมอดแมลง สามารถแก้ไขด้วยการเคลือบน้ำสกัดจากพืชสมุนไพร ได้แก่ ใบสะเดา ตะไคร้หอมและใบยาสูบ มาต้มรวมกัน แล้วนำไปพ่นหรือแช่เส้นใยก่อนนำไปตากแห้ง ซึ่งสารจากพืชสมุนไพรดังกล่าวมีคุณสมบัติในการขับไล่มอด แมลง และยับยั้งการเจริญเติบโตของศัตรูพืชได้อย่างปลอดภัย นอกจากนี้ยังได้ถ่ายทอดความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำความสะอาดและลดปริมาณแบง์ในเส้นโยกกล้วย โดยเริ่มจากการแช่เส้นใยในน้ำสะอาดผสมน้ำส้มสายชูหรือเกลือเล็กน้อย เพื่อฆ่าเชื้อแบคทีเรียและเชื้อราเบื้องต้น สำหรับการลดแบง์ซึ่งเป็นแหล่งอาหารของราและมอด แนะนำให้แช่เส้นใยในน้ำปูนใสเป็นระยะเวลา 2-4 ชั่วโมง แล้วล้างออกด้วยน้ำสะอาดหลายครั้งจนกว่าเส้นใยจะสะอาด ไม่มีเมือกหรือกลิ่นกล้วยตกค้าง เพื่อให้ได้เส้นใยที่สะอาด ปราศจากสิ่งตกค้าง พร้อมนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ทั้งนี้ ในด้านการออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์ ได้มีการแนะนำให้นำบริบทพื้นที่และเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมาใช้เป็นองค์ประกอบหลักการออกแบบลวดลาย โดยเฉพาะ “ลายเกลียวคลื่น” ซึ่งสะท้อนถึงลักษณะภูมิประเทศของอำเภอที่ตั้งอยู่ติดทะเล และสามารถสื่อถึงเอกลักษณ์ของจังหวัดได้อย่างชัดเจน ซึ่งการนำลวดลายดังกล่าวมาใช้ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ จะช่วยให้ผลิตภัณฑ์มีความน่าสนใจ เกิดอัตลักษณ์เฉพาะถิ่น เสริมด้วยพวงกุญแจจักสานจากโยกกล้วย ที่ออกแบบในรูปทรงกล้วย ต้นกล้วย สิ่งที่มีในพื้นที่ได้ด้วย สำหรับลวดลายเกลียวคลื่นที่ถูกพัฒนาและออกแบบจากผู้เรียน สามารถนำไปยื่นเพื่อขอจดสิทธิบัตรอนุสิทธิบัตรด้านลวดลาย เพื่อป้องกันการลอกเลียนแบบต่อไป

6. จังหวัดสุราษฎร์ธานี (อำเภอดอนสัก)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายเข้ารับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 4,091 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 1,295 คน คิดเป็นร้อยละ 32.33 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรช่างเสริมสวยเบื้องต้น หลักสูตรผ้าพิมพ์ลายสีธรรมชาติ หลักสูตรการแปรรูปอาหารทะเลตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดสุราษฎร์ธานี ได้นำนโยบายการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนไปสู่การปฏิบัติ โดยดำเนินการชี้แจงผ่านการประชุมประจำเดือนให้กับผู้บริหารและบุคลากร สกร. ระดับอำเภอทราบ เพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกัน อันนำไปสู่การวิเคราะห์ วางแผนการดำเนินงานในพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีการพัฒนาหลักสูตรฝึกอาชีพให้มีขอบเขตเนื้อหาวิชาที่ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ พร้อมทั้งกำหนดจำนวนชั่วโมงเรียนที่เหมาะสม พัฒนาสื่อการเรียนรู้ จัดทำแนวทางวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวทางการจัดทำและพัฒนาหลักสูตรการศึกษาต่อเนื่อง ที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้กำหนดไว้ ด้านการประชาสัมพันธ์ได้มีการส่งเสริมการสื่อสารกิจกรรมฝึกอาชีพผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น กลุ่มไลน์ของ สกร. ระดับอำเภอ ศกร. ระดับตำบลทุกตำบล รวมถึงเผยแพร่ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้าน การประชุมร่วมกับหน่วยงานราชการ ผู้นำชุมชน องค์กรและภาคีเครือข่ายในพื้นที่ ทั้งนี้ ยังได้บูรณาการทำงานความร่วมมือกับหน่วยงานและองค์กรต่าง ๆ เช่น อสม. ผู้นำชุมชน ผู้ใหญ่บ้าน

เกษตรอำเภอ พัฒนาชุมชนอำเภอ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เพื่อส่งเสริมช่องทางการตลาดในการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของผู้เรียนผ่านร้านค้าชุมชน การออกร้านในงานเทศกาล ถนนคนเดิน ตลอดจนกิจกรรมสำคัญ เช่น งานวันเด็ก งานปีใหม่ งานสงกรานต์ และกิจกรรมที่เทศบาลจัดขึ้นเป็นประจำ

จากการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้แก่ประชาชนในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่าปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ ได้แก่

(1) วิทยากรมีความรู้ ความชำนาญที่หลากหลาย ส่งผลให้สามารถถ่ายทอดความรู้ได้อย่างถูกต้อง เหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทชุมชน

(2) กลุ่มเป้าหมายมีความสนใจและตั้งใจเรียนรู้อย่างจริงจัง ประชาชนที่เข้าร่วมมีความมุ่งมั่นในการต่อยอดทักษะอาชีพและนำไปประกอบอาชีพได้จริง

(3) ผู้จัดการเรียนรู้มีกระบวนการส่งเสริมอาชีพที่มีประสิทธิภาพ สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน จัดกิจกรรมฝึกอาชีพได้ตรงประเด็นและตอบโจทย์การมีรายได้

(4) ได้รับการสนับสนุนทรัพยากรอย่างต่อเนื่องจากภาคีเครือข่าย มีการบูรณาการภูมิปัญญาท้องถิ่นเพื่อให้การเรียนรู้มีความใกล้ชิดกับบริบทชีวิตจริงของผู้เรียน ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน

จากการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในพื้นที่อำเภอดอนสัก พบว่า ผู้บริหารมีการวิเคราะห์ วางแผนการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพของแต่ละตำบลให้สอดคล้องกับทุนทางวัฒนธรรม ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชน บริบทภูมิสังคมที่มีอยู่ในท้องถิ่น เน้นการพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและตลาดแรงงาน การส่งเสริมการเรียนรู้แบบลงมือปฏิบัติจริง การสนับสนุนผู้เรียนให้สามารถพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องหลังจากจบหลักสูตร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำผลจากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตจริง สร้างอาชีพสร้างรายได้ และเป็นต้นแบบในการพัฒนาชุมชนของตนเอง ตัวอย่างหลักสูตรที่ประสบความสำเร็จและสามารถนำไปสร้างรายได้จริงให้แก่ผู้เรียน ตัวอย่างเช่น

6.1 หลักสูตรการทำปุ๋ยหมักอัดแท่ง เกิดจากการศึกษาปัญหาที่เกษตรกรส่วนใหญ่พบในกระบวนการใส่ปุ๋ย โดยปกติเกษตรกรนิยมใช้วิธีการโรยปุ๋ยบนผิวดินบริเวณโคนต้นไม้ แล้วทำการรดน้ำ ซึ่งมักประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพการดูดซับสารอาหารของพืชยังไม่สูงเท่าที่ควร เนื่องจากสารอาหารยังไม่สามารถซึมลงถึงระบบรากได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงคิดค้นด้วยการนำนวัตกรรมมาประยุกต์และพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยจะทำการเป็นปุ๋ยหมักอัดแท่ง ซึ่งมีจุดเด่นคือ มี สารอาหารหลัก 3 ชนิด ที่พืชต้องการครบถ้วน ได้แก่ ไนโตรเจน (N) ฟอสฟอรัส (P) โพแทสเซียม (K) ใช้งานง่าย เพียงขุดหลุมใต้โคนต้นไม้ ใส่ปุ๋ยหมักอัดแท่งลงไปกลบดิน แล้วรดน้ำตามปกติ คุณสมบัติของถ่าน 1 แท่งสามารถให้สารอาหารได้นานถึง 1 เดือน จำหน่ายเป็นชุด ๆ ละ 20 บาท (จำนวน 4 แท่ง) แนะนำให้มีการนำผลิตภัณฑ์เข้าห้องปฏิบัติการ (lab) ของมหาวิทยาลัยขอนแก่น เพื่อวัดค่าสารอาหารตามหลักวิทยาศาสตร์ ซึ่งจะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับตลาดผู้บริโภคต่อไป

6.2 หลักสูตรการเพาะพันธุ์ไม้พื้นถิ่น ได้ออกแบบและพัฒนาขึ้นโดยมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุมกระบวนการตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำและปลายน้ำ โดยเน้นการใช้เทคนิคการตอนกิ่งพืชพื้นถิ่น เช่น มั่นปูล มะตูม ชะอ้อม เหลียง และฝรั่งกิมจู ซึ่งเป็นพันธุ์ไม้ที่มีศักยภาพในการเพาะขายและขยายพันธุ์ได้ดีในชุมชน หนึ่งในจุดเด่นของหลักสูตร คือ การนำภูมิปัญญาท้องถิ่นและประสบการณ์จริงจากผู้ปฏิบัติมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเครื่องมือการผลิต ได้แก่ คีมตอนกิ่ง ซึ่งเป็นนวัตกรรมชุมชนที่ช่วยลดเวลาในการขยายพันธุ์พืชได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลลัพธ์การเรียนรู้พบว่า ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปต่อยอดประกอบอาชีพได้จริง โดยมีรายได้เฉลี่ยมากกว่า 10,000 บาทต่อเดือน มีการขยายผลไปสู่ครอบครัวและเพื่อนบ้านในชุมชน ผู้เรียนมีการวางแผนการทำงานโดยตั้งเป้าหมายการผลิตและการจำหน่ายอย่างชัดเจน ซึ่งจากการสอบถามพบว่า มีอัตราการสั่งจองและจำหน่ายเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังได้มีการพัฒนาผลิตภัณฑ์เป็นชุด DIY สำหรับการเพาะพันธุ์เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถประกอบและเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง ลูกตุ้มตอนกิ่ง

สำหรับจำหน่ายเป็นวัตถุดิบเพาะพันธุ์ ขณะนี้ผู้เรียนกำลังศึกษาเทคนิคการเสียบยอดและการติดตา เพื่อเพิ่มทางเลือกในการขยายพันธุ์ การแปรรูปวัตถุดิบจากใบเหียงเพื่อเพิ่มมูลค่าการผลิต เช่น “ชาใบเหียง” โดยแนะนำให้ประสานมหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เพื่อขอตกลงใช้ห้องปฏิบัติการเพื่อวิเคราะห์ค่าสารอาหารจากใบเหียงแก่ ใบเหียงอ่อน “ผงผัดไข่ใบเหียง” ด้วยเทคนิคฟรีซดราย (Freeze Dry) เพื่อคงคุณค่าสารอาหาร รวมถึง “สบู่สมุนไพรใบเหียง” โดยนำน้ำมันมะขามาเป็นส่วนผสมร่วมในผลิตภัณฑ์ เพื่อเพิ่มสรรพคุณและจุดขายของสินค้า

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สกร.ระดับอำเภอเกาะสมุย ได้นำวัสดุเหลือใช้จากขยะทะเล เช่น เชือกโยยักษ์ เชือกควาย ซึ่งเป็นเชือกที่มาจากเรือประมงที่จอดทิ้งไว้ตามชายหาด มาคัดแยกและสร้างมูลค่าเพิ่มในรูปแบบของผลิตภัณฑ์งานฝีมือ (handmade) ได้แก่ เปलगวน โมบายประดับบ้าน กระเป๋าสานเส้นโยยักษ์ เป็นต้น ได้นำความรู้ที่ได้รับจากการอบรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ระยะที่ 1 และ 2 มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ ทั้งเรื่องของความแข็งแรง ความเหนียวแน่นของผลิตภัณฑ์ การปรับปรุงชิ้นการใช้งานให้ตอบโจทย์ตลาดมากขึ้น เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่ายในเรือนจำอำเภอเกาะสมุยในการผลิตสินค้าเพื่อส่งออกตามความต้องการของลูกค้า นอกเหนือจากการผลิตผ่านผู้เรียน ประชาชนในชุมชน ปัญหาที่พบจากการดำเนินงาน ได้แก่ การดึงเส้นใยจากเชือกโยยักษ์ ซึ่งปัจจุบันต้องฉีกเป็นเส้นใยด้วยมือก่อนนำมาเป็นวัสดุผลิต ขาดทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ทั้งนี้ ได้แนะนำให้ใช้เครื่องคลายเกลียว โดยใช้หลักการทำงานตรงข้ามกับเครื่องตีเกลียว เพื่อช่วยทุ่นแรง ลดระยะเวลาการผลิต เพิ่มความปลอดภัยในการทำงาน นอกจากนี้ยังได้สาธิตเทคโนโลยีนาโนสะท้อนน้ำ เพื่อเคลือบพื้นผิวผ้าให้มีคุณสมบัติไม่ดูดซับน้ำ ทำให้น้ำไม่เกาะติดกับพื้นผิว

7. จังหวัดนครศรีธรรมราช (อำเภอขนอม)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 6,960 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 2,637 คน คิดเป็นร้อยละ 37.89 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการการทำอาหาร ขนม หลักสูตรการแปรรูปสินค้า หลักสูตรงานประดิษฐ์ งานหัตถกรรม ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้ส่งเสริม สนับสนุนและพัฒนากลยุทธ์การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ด้วยการแต่งตั้งคณะทำงานระดับจังหวัด โดยเมื่อสถานศึกษาได้จัดทำแผนปฏิบัติการจัดกิจกรรมศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนและส่งมาให้หน่วยงานต้นสังกัดแล้ว คณะทำงานจะมีการพิจารณาความสอดคล้อง ความเหมาะสมของเนื้อหาหลักสูตรฝึกอาชีพ จำนวนชั่วโมงเรียน และวิเคราะห์ถึงผู้เรียนว่าหากเรียนจบหลักสูตรแล้ว จะมีการต่อยอดและให้กลุ่มเป้าหมายมองเห็นช่องทางการสร้างอาชีพ พัฒนาอาชีพ หรือเพิ่มทักษะการเรียนรู้ได้อย่างไร หลักสูตรอาชีพของแต่ละสถานศึกษาที่เป็นหลักสูตรเดียวกันหรือคล้ายกันจะพิจารณาให้ใช้หลักสูตรเดียวกัน ยกเว้นผู้เรียนต้องการเรียนรู้ในบางรายวิชาที่ลุ่มลึกเป็นพิเศษ ส่งเสริมให้ทุกอำเภอต้องมีอย่างน้อย 1 หลักสูตรอาชีพหรือผลิตภัณฑ์ที่นำวัตถุดิบหรือทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างสรรค์ ออกแบบและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น โดยใช้หลักการใช้ชุมชนเป็นฐานในการเรียนรู้ (Area-based Development) ทุกตำบลต้องมีแหล่งเรียนรู้ที่สามารถเป็นศูนย์กลางให้ประชาชนรวมกลุ่มหรือสามารถเข้ามาเรียนรู้และฝึกอาชีพชุมชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการส่งเสริม สนับสนุนด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ผ่านการบูรณาการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น มหาวิทยาลัย พัฒนาชุมชน เพื่อให้ความรู้และพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ เช่น บรรจุภัณฑ์ การสร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ เป็นต้น

จากการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้แก่ประชาชนในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ ได้แก่

(1) หลักสูตรต้องตอบโจทย์ความต้องการของประชาชนกลุ่มเป้าหมาย เหมาะสมกับบริบทชุมชนและสามารถนำไปสร้างอาชีพ เพิ่มรายได้หรือต่อยอดอาชีพได้จริง

(2) คุณภาพของวิทยากรที่ต้องมีความรู้ ประสบการณ์และทักษะในการถ่ายทอดที่ดี ทำให้ผู้เรียนเข้าใจง่ายและสามารถนำไปปฏิบัติได้

(3) การมีส่วนร่วมของกลุ่มเป้าหมาย ชุมชน องค์กรชุมชน ภาคีเครือข่าย ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ตั้งแต่การสำรวจความต้องการ การออกแบบกิจกรรม การดำเนินการ รวมถึงการร่วมติดตามและประเมินผล เพื่อนำไปสู่การพัฒนา

(4) ความพร้อมของผู้เรียนที่ต้องตั้งใจ พื้นฐานความรู้ ทักษะที่ดีต่ออาชีพของผู้เรียนมีผลต่อความสำเร็จ

(5) การสนับสนุนครบวงจร รวมถึงการจัดหางบประมาณ วัสดุ อุปกรณ์ที่เพียงพอ รวมถึงการติดตามความก้าวหน้าและส่งเสริมการตลาด เพื่อให้ผู้เรียนมีช่องทางจำหน่ายสินค้าและมีงานทำอย่างยั่งยืน

จากการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในพื้นที่อำเภอนอม พบว่า ผู้บริหารกำหนดให้ครูและผู้เรียนร่วมกันสำรวจว่าในชุมชนมีวัตถุดิบหรือทรัพยากรใดที่มีอยู่ในพื้นที่ตนเอง เพื่อลดการซื้อวัสดุที่ไม่จำเป็นจากนอกพื้นที่ มีการวิเคราะห์ถึงความเป็นไปได้ของแต่ละหลักสูตรก่อนจัดกิจกรรมว่าหากฝึกอาชีพจบแล้ว จะมีช่องทางการสร้างอาชีพหรือตลาดรองรับหรือไม่ เช่น มีการนำมะพร้าว ซึ่งปลูกและขึ้นกันมากในพื้นที่ตำบลนอม มาแปรรูปและสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นโลชั่น สบู่ น้ำมันมะพร้าว การทำขนมพื้นถิ่น มีการบูรณาการและแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกับภาคีเครือข่าย เช่น วิทยากร สถานที่เรียน วัสดุ อุปกรณ์ หรืองบประมาณร่วมกันเพื่อมุ่งเป้าให้ประชาชนมีความรู้ เกิดการสร้างงาน สร้างอาชีพ สร้างรายได้ เช่น เทศบาลตำบล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เกษตรอำเภอบริษัท ผลิตไฟฟ้า จำกัด (มหาชน) (EGCO) ใช้หลักการเรียนรู้กิจกรรมผ่านรูปแบบกลุ่ม และนำผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเรียนรู้กลับไปทำที่บ้าน เพื่อส่งเสริมให้ทุกคนมีอาชีพ มีรายได้ ที่สำคัญมีทักษะหรืออาวุธติดตัว ด้านปัญหาที่พบ ได้แก่ ผู้เรียนขาดเวที พื้นที่หรือจังหวะในการนำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปปฏิบัติจริง ขาดแรงจูงใจในการริเริ่มด้วยตนเอง เช่น รองบประมาณหรืออุปกรณ์จากภาครัฐมาสนับสนุน ไม่กล้าลงทุนหรือไม่พร้อมใช้งบประมาณของตนเอง เพื่อสร้างโอกาส รวมถึงขาดแนวคิด ทักษะด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สกร. ระดับอำเภอนอม ได้นำดินแดงซึ่งเป็นอัตลักษณ์ของตำบลควนทองที่แสดงถึงความอุดมสมบูรณ์ของดิน มีแร่ธาตุเฉพาะตัวที่ทำให้สีดินทนนาน ยกต่อการชักล้าง มาพัฒนา ต่อยอดและสร้างมูลค่าเพิ่มจากผ้าฝ้ายมัดย้อมดินแดง เป็นกระเป๋าแฟชั่น มณีแดง มีการใช้นวัตกรรมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการแช่ผ้ามัดย้อมในน้ำทะเลแทนน้ำเกลือ ซึ่งในน้ำทะเลจะมีส่วนผสมของแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น คลอไรด์ โซเดียม ซัลเฟต แมกนีเซียม แคลเซียม โพแทสเซียม เป็นต้น จากความก้าวหน้าของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ พบว่า มีการเสริมซับในกระเป๋าเพื่อเพิ่มความทนทาน การพัฒนารูปทรงกระเป๋าให้น่าสนใจ ขณะเดียวกันยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ได้แก่

7.1 การย้อมสีที่ส่งผลให้สีไม่ติดทนนาน จากการสาธิตการมัดย้อมของผู้เรียน พบว่า ไม่ได้มีการใช้ผ้าฝ้าย 100% แต่ใช้เป็นเนื้อผ้าที่ผสมฝ้ายแทน ส่งผลให้เมื่อนำใช้งานแล้วนำไปซัก จะทำให้สีไม่สด ไม่ติดทนนาน โดยเฉพาะในส่วนของผิวผ้าที่ไม่ใช่ผ้าฝ้ายแต่บางส่วนมีการหลุดลอกเนื้อสีออกไป แนะนำให้ใช้ผ้าฝ้ายแท้ก่อนนำไปย้อม ทั้งนี้ได้แนะนำเพิ่มเติมถึงกระบวนการมัดย้อมว่าให้นำสารส้อมผสมและคนให้ละลายในน้ำอุ่น จากนั้นนำผ้าไปแช่ประมาณ 30 นาที แล้วนำไปจุ่มสีดินที่เตรียมไว้ จากนั้นนำไปแช่ในน้ำทะเลประมาณ 1 ชั่วโมง เพื่อช่วยให้เกิดการฟอกสีจะทำให้สีของผลิตภัณฑ์ไม่ตก ควรย้อมซ้ำประมาณ 2 - 3 รอบ

7.2 ขาดลวดลายที่สื่อถึงอัตลักษณ์ชุมชน ได้มีการแนะนำและออกแบบลวดลายสำหรับผลิตภัณฑ์กระเป๋าแฟชั่นนิแมง โดยใช้ลวดลายที่สื่อถึงเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของจังหวัดนครศรีธรรมราช ได้แก่ ธรรมจักรที่สื่อถึงการสัจธรรมของชีวิต และพญานาคที่สื่อถึงพลังศักดิ์สิทธิ์ ความอุดมสมบูรณ์ ซึ่งได้แนวคิดจากวัดพระธาตุรวมหาวิหาร ซึ่งเป็นศูนย์กลางพุทธศาสนาและที่ยึดเหนี่ยวของประชาชนในจังหวัด

8. จังหวัดพังงา (อำเภอตะกั่วทุ่ง)

การดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนประกอบอาชีพหลักเกษตรกรรม มีกลุ่มเป้าหมายที่ได้รับการฝึกอาชีพ ทั้งหมด 3,308 คน มีผู้ผ่านการฝึกอาชีพที่จบแล้วมีงานทำ จำนวน 555 คน คิดเป็นร้อยละ 16.78 หลักสูตรอาชีพที่นิยมเรียน 3 ลำดับแรก ได้แก่ หลักสูตรการทำขนมและของหวาน หลักสูตรการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากปลาฉิ่งฉ้าง หลักสูตรการสานตะกร้าหวายเทียม ตามลำดับ

สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัดพังงา ได้ดำเนินการส่งเสริม สนับสนุนการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพของสถานศึกษา โดยเน้นหลักสูตรอาชีพที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนเพื่อให้สามารถนำความรู้ ทักษะที่ได้รับไปประกอบอาชีพ สร้างรายได้ เกิดการขยายผลให้กับครอบครัว เพื่อนบ้าน ชุมชน นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญกับการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นองค์ความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของคนในชุมชนมาผสมผสานกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์ รวมถึงยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนให้ดีขึ้น กลุ่มเป้าหมายส่วนใหญ่เป็นประชาชนวัยแรงงาน วัยเกษียณอายุ มีการประชาสัมพันธ์กิจกรรมฝึกอาชีพผ่านช่องทางออนไลน์ ประชุมหัวหน้าส่วนราชการ ตลอดจนความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง มีการนำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการฝึกอาชีพไปจัดจำหน่ายผ่านร้านค้าชุมชน การออกบูธในงานเทศกาล กิจกรรมสำคัญประจำปีของจังหวัด เป็นต้น เพื่อสร้างการรับรู้ มองเห็นช่องทางการตลาด เกิดการสร้างรายได้

ในส่วนของการพัฒนาหลักสูตรอาชีพ ได้มีการกำหนดแผนเพื่อพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษาที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันให้เป็นหลักสูตรต้นแบบของรายวิชานั้น ๆ โดยออกแบบขอบข่ายเนื้อหาให้ครอบคลุมกระบวนการเรียนรู้ตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ พร้อมทั้งกำหนดชั่วโมงเรียนให้เหมาะสมกับลักษณะธรรมชาติของรายวิชา นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมให้สถานศึกษานำการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพในลักษณะแบบลำดับขั้น เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและเป็นระบบ สามารถรองรับผู้เรียนที่ไม่สามารถเข้าเรียนได้ครบตลอดหลักสูตร เรียนรู้ได้อย่างยืดหยุ่นและพัฒนาทักษะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากการดำเนินโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนให้แก่ประชาชนในภาพรวมระดับจังหวัด พบว่า ปัจจัยแห่งความสำเร็จที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพ ได้แก่

- (1) ความร่วมมือของภาคีเครือข่ายที่สนับสนุนและแลกเปลี่ยนทรัพยากรร่วมกัน เช่น วิทยากรสถานที่ วัสดุอุปกรณ์ งบประมาณ เป็นต้น
- (2) หลักสูตรอาชีพเป็นที่ต้องการและสนใจจากผู้เรียน
- (3) วิทยากรมีความรู้ ความสามารถ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน และมีเทคนิคการถ่ายทอดที่เข้าใจง่าย น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ

จากการนิเทศ ติดตามผลการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนในพื้นที่อำเภอตะกั่วทุ่ง พบว่า มีการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและตลาดแรงงาน โดยเน้นให้ผู้เรียนเกิดความเชื่อมั่นว่าเมื่อสำเร็จการอบรมตามหลักสูตรอาชีพแล้ว จะสามารถนำความรู้และทักษะที่ได้รับไปใช้ในการประกอบอาชีพ พัฒนาอาชีพและสร้างรายได้ให้กับตนเองได้จริงผู้เรียนมีการนำความรู้และทักษะที่ได้รับจากการฝึกอบรมไปต่อยอดและขยายผลสู่ครอบครัว ชุมชน เช่น เริ่มต้นเรียนรู้จากหลักสูตรย้อมสีธรรมชาติ หลักสูตรการพิมพ์ลายผ้าและการตัดเย็บ จากนั้นผู้เรียนได้นำทักษะเหล่านี้ไปต่อยอดและพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์รูปแบบต่าง ๆ ที่มีลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชน โดยใช้ผ้ามัดย้อมสีธรรมชาติเป็นวัตถุดิบหลัก

ซึ่งถือเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์และสร้างจุดเด่นด้านอัตลักษณ์ท้องถิ่น นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้เรียนมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์ ปัญหาและแนวทางการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานร่วมกันในชุมชน ซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้มแข็งของกลุ่มอาชีพ และเป็นแรงผลักดันให้เกิดการพัฒนาทั้งในระดับบุคคล ชุมชนต่อไป ผู้เรียนแสดงความภาคภูมิใจในผลงานของตนเองและเชื่อมั่นในศักยภาพของครู สกร. ที่มีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุนและให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด จนนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม ทั้งนี้ คณะติดตามผลได้แนะนำให้ครู สกร. นำเอกลักษณ์อัตลักษณ์ของชุมชนมาเป็นโจทย์สำคัญในการพัฒนาอาชีพ โดยวิเคราะห์ถึงภูมิสังคมเป็นแนวทางหลัก และลงสำรวจวัตถุดิบ ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน มาสร้างสรรค์ ออกแบบและพัฒนาเป็นหลักสูตรอาชีพท้องถิ่น

การส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ พบว่า สกร. ระดับตำบลโคกกลอยมีความก้าวหน้าของการพัฒนาอย่างชัดเจน โดยได้นำข้อเสนอแนะที่ได้จากการเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ระยะที่ 1 และ 2 มาพัฒนาเป็น “พวงกุญแจดอกจำปูน” แนะนำให้มีการใช้กลิ่นหอมเฉพาะตัวของเทพทาร์ ลงบนตัวผลิตภัณฑ์เพื่อให้มีความโดดเด่น คงไว้คงไว้ซึ่งเอกลักษณ์อัตลักษณ์ โดยนำมาห้อยคู่กับกระเป๋าสานบุพญากุฎาล ที่มีย้อมผ่านสีธรรมชาติจากต้นเทพทาร์ร่วมด้วย ขณะเดียวกันยังพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา ได้แก่

8.1 การย้อมสีธรรมชาติที่สีติดผ้าไม่สม่ำเสมอ ผู้เรียนได้ทดลองและพบว่าร้อยละ 90 เกิดปัญหาดังกล่าว ส่งผลให้สินค้าไม่ได้คุณภาพ มาตรฐาน ทั้งนี้ได้แนะนำให้ก่อนนำผ้าไปย้อม ควรมีการล้างไขหรือแป้งก่อน เนื่องจากผ้าทอใหม่จะมีไขมันเคลือบด้วยไข แป้ง หรือสารเคมีซึ่งสารเคลือบเหล่านี้ จะขวางการดูดซึมของสี ทำให้สีไม่ติดหรือหลุดง่าย แก้ไขได้ด้วยวิธีการต้มผ้าในน้ำสบู่ ประมาณ 30 - 60 นาที โดยคนผ้าให้ทั่ว หรือจะแช่ทิ้งไว้ 1 คืนก็ได้ จากนั้นยกผ้าขึ้น ล้างน้ำทำความสะอาด หลายครั้งจนหมดฟอง นำมาผึ่งให้แห้ง ก่อนนำไปย้อมและย้อมสี หรือการใช้น้ำขี้เถ้า หรือน้ำมะกรูด แทนการใช้น้ำสบู่ได้ สำหรับการย้อมสีให้ติดทนนาน นั้น ขั้นตอนการต้มต้องใส่เกลือผสมสารส้ม หรือเกลือผสมมะขามเปียก แล้วคนตลอดเวลาเพื่อให้ไม่สารตกตะกอน ทั้งนี้ต้องระวังเรื่องของอุณหภูมิของน้ำที่ต้ม ความสม่ำเสมอของความร้อน

8.2 ไม่มีลวดลายที่เป็นเอกลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ ได้มีการแนะนำและออกแบบลวดลายสำหรับผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบที่ได้รับการพัฒนา โดยนำลายดอกจำปูน ซึ่งเป็นดอกไม้ประจำจังหวัดพังงามาผสมร่วมกับลายคลื่นทะเล ซึ่งกำหนดให้ครู สกร. และผู้เรียนทดลองนำลวดลาย ดังกล่าวมาย้อมลงในกระเป๋าสานบุพญากุฎาล ทั้งนี้หากต้องการจดทะเบียนสิทธิบัตร อนุสิทธิบัตรเพื่อคุ้มครองงานประดิษฐ์ด้านลวดลายดังกล่าว ก็สามารถดำเนินการได้

8.3 ต้องการคำแนะนำเรื่องการยกระดับผลิตภัณฑ์ด้วยนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ตลาด ได้ให้ความรู้และสาธิตการนำเทคโนโลยีนาโนสะท้อนน้ำ ซึ่งมีคุณสมบัติเคลือบพื้นผิววัสดุผ้าไม่ให้ดูดซึมน้ำ น้ำไม่เกาะผิว รวมถึงเทคโนโลยีนาโนฉนวนกันความร้อน ซึ่งมีคุณสมบัติปกป้องสีไม่ให้ซีดจาง ลอกหรือหลุดร่อน โดยเฉพาะงานที่เกี่ยวข้องกับการย้อมสีธรรมชาติหรืองานผลิตภัณฑ์ชุมชน มาช่วยแก้ไขปัญหาและยกระดับมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบร่วมด้วย

ทั้งนี้ ได้มีข้อเสนอแนะให้นำสารสกัดน้ำมันจากต้นเทพทาร์ เข้าสู่กระบวนการทดสอบในห้องปฏิบัติการ (lab) เพื่อวิเคราะห์และตรวจสอบคุณสมบัติทางเคมี และประสิทธิภาพของการนำไปใช้ เพื่อผลิตเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบต่อไป

ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ได้ดำเนินการติดตามและประเมินผลโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน เพื่อติดตามความก้าวหน้าในการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน และรับทราบปัญหา อุปสรรค ความต้องการ ตลอดจนสภาพการดำเนินงานในการจัดกิจกรรม พร้อมทั้งให้สำนักงาน สกร. ประจำจังหวัด ทุกแห่ง/กรุงเทพมหานคร และศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพราษฎรไทยบริเวณชายแดน จำนวน 7 แห่ง ศูนย์ฝึกวิชาชีพจังหวัดกาญจนบุรี “สามสงฆ์ทรงพระคุณ” ศูนย์ฝึกและพัฒนาอาชีพเกษตรกรรม วัดญาณสังวราราม วรมหาวิหาร อันเนื่องมาจากพระราชดำริ ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนกาญจนาภิเษก (วิทยาลัยในวัง) และศูนย์ย้งเดือน อาคมสุทัศนย์รายงานผลการดำเนินงานโครงการ เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนาการดำเนินงาน ให้เกิดประสิทธิภาพในปีงบประมาณถัดไปซึ่งการดำเนินงานตามโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ประจำปี งบประมาณ พ.ศ. 2568 มีปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ปัญหา อุปสรรค

1.1 ด้านงบประมาณ

การจัดสรรงบประมาณให้สถานศึกษาเพื่อดำเนินการขับเคลื่อนโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน มีความล่าช้า ทำให้การจัดกิจกรรมไม่สามารถจัดได้ตรงตามแผนงานที่กำหนดไว้ และงบประมาณไม่เพียงพอ ต่อค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการจัดกิจกรรม เนื่องจากตามแนวทางการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) กิจกรรม ฝึกอาชีพกลุ่มสนใจ กำหนดให้ค่าวัสดุฝึก 1,000 บาท กิจกรรมชั้นเรียนวิชาชีพ กำหนดให้ค่าวัสดุฝึก 5,000 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับค่าใช้จ่ายและค่าครองชีพในปัจจุบัน นอกจากนี้ ค่าตอบแทนวิทยากรตามที่กรมส่งเสริมการเรียนรู้ กำหนดมีอัตราค่าตอบแทนวิทยากรชั่วโมงละไม่เกิน 200 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับค่าตอบแทนวิทยากร ที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้การส่งเสริมและพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และความต้องการผลิตภัณธ์ หรือสินค้าและการบริการ จากผลผลิตของการพัฒนาอาชีพภายใต้โครงการ ศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนเป็นไปได้ยาก

1.2 ด้านการเบิก - จ่าย

1.2.1 การจัดสรรงบประมาณล่าช้า โดยการจัดสรรงบประมาณแบ่งเป็น 2 ช่วงไตรมาส (ไตรมาสที่ 1 - 2 และไตรมาสที่ 3 - 4) ส่งผลกระทบต่อการเบิก - จ่ายของสถานศึกษาในการจัดการเรียนรู้ ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมตามแผนที่กำหนดไว้ได้ และเบิกจ่ายไม่ทันตามเวลาที่กำหนด

1.2.2 การจัดสรรงบประมาณกรณีพิเศษ ติดตามผลการดำเนินงานระดับพื้นที่ ซึ่งจัดสรร แคลในช่วงไตรมาสที่ 3 - 4 จึงทำให้ไม่สามารถดำเนินการพิเศษ ติดตามผลการดำเนินงานได้ครบทุกไตรมาส

1.2.3 การใช้เอกสารประกอบการเบิก - จ่ายจำนวนมาก ส่งผลให้การตรวจสอบเอกสาร ต้องใช้ระยะเวลานาน

1.2.4 ไม่สามารถเบิกค่าอาหารกลางวัน และค่าอาหารว่างและเครื่องดื่ม รวมทั้งค่าเดินทาง สำหรับวิทยากรที่มาจากต่างจังหวัด ทำให้ประชาชนขาดโอกาสในการเรียนรู้กับวิทยากรที่มีความรู้ตรงสาย อาชีพนั้น ๆ

1.3 ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรม

1.3.1 การจัดกิจกรรมส่วนใหญ่ถูกปรับให้อยู่ในรูปแบบการฝึกอาชีพระยะสั้น เพื่อให้สอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับจัดสรร อีกทั้งประชาชนกลุ่มเป้าหมายจำนวนมาก เป็นผู้ที่มีงานประจำ เมื่อมีการฝึกอาชีพระยะยาว จึงทำให้ไม่สามารถฝึกได้อย่างต่อเนื่อง และขาดประสิทธิภาพ

1.3.2 ความแตกต่างด้านพื้นฐานความรู้และทักษะของผู้เรียน ทำให้ต้องใช้เวลาในการเรียนรู้ที่ไม่เท่ากัน ส่งผลต่อการจัดกิจกรรมในรูปแบบกลุ่ม

1.3.3 การกำหนดระยะเวลาในหลักสูตร เช่น หลักสูตร 6 ชั่วโมง แต่ด้วยกลุ่มผู้เรียนส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุทำให้การเรียนรู้ค่อนข้างช้า ต้องยืดระยะเวลา ซึ่งส่งผลกระทบต่อเรื่องค่าตอบแทนวิทยากร

1.3.4 การฝึกอาชีพบางหลักสูตร อบรมตามความสนใจของผู้เรียน โดยไม่ได้คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน และความเป็นไปได้ในการประกอบอาชีพ

1.3.5 วิทยากรบางคนยังขาดทักษะเชิงวิชาชีพเฉพาะด้านหรือความสามารถในการถ่ายทอด

1.4 ด้านการนำไปใช้ประโยชน์

1.4.1 ผู้เรียนขาดการนำความรู้ที่ได้รับไปต่อยอดเป็นอาชีพจริง เนื่องจากไม่มีตลาดรองรับและผู้เรียนไม่มีความรู้เกี่ยวกับช่องทางการจำหน่ายสินค้า

1.4.2 ในส่วนของการรายงานผล จำนวนผู้นำความรู้ที่ได้รับไปใช้มีมากกว่าจำนวนผู้ผ่านการฝึกอาชีพ เนื่องจากใน 1 คน อาจจะนำความรู้ไปใช้มากกว่า 1 อย่าง จึงทำให้เกิดปัญหาส่วนของการรายงานด้านตัวเลขที่ไม่สอดคล้องกัน

1.5 ด้านผลการดำเนินงานโครงการ

จากการดำเนินงานมีผู้ผ่านการฝึกอบรม จำนวน 371,080 คน คิดเป็นร้อยละ 161.34 ซึ่งเกินกว่ากลุ่มเป้าหมายที่กำหนด เป็นผลมาจากตัวชี้วัดการประเมินผลการปฏิบัติงานของครูศูนย์การเรียนรู้ที่กำหนดไว้ และหลักเกณฑ์การเบิกค่าใช้จ่ายตามแนวทางการดำเนินงานการจัดการศึกษาต่อเนื่อง (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2561) ที่กำหนดให้สามารถมีผู้เรียนต่อกลุ่มฝึกอาชีพได้เกินกว่าจำนวนรายหัวที่จัดสรรงบประมาณไป คือ รูปแบบกลุ่มสนใจ จำนวนผู้เรียน ตั้งแต่ 6 คนขึ้นไป รูปแบบชั้นเรียนวิชาชีพ จำนวนผู้เรียน ตั้งแต่ 11 คนขึ้นไป อีกทั้ง กลุ่มเป้าหมายมีความรู้พื้นฐานที่ไม่เท่ากัน ส่งผลให้การฝึกอาชีพไม่เป็นไปตามแผนการดำเนินงาน ผู้จบหลักสูตรส่วนใหญ่ไม่ได้มีเป้าหมายในการนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมไปประกอบอาชีพ บางรายเข้าฝึกอบรมเพื่อเพิ่มทักษะและใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ อีกทั้ง หลักสูตรอาชีพที่เปิดฝึกอบรมส่วนใหญ่เป็นหลักสูตรอาชีพที่ไม่ทันสมัย ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาด ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์ สินค้า บริการที่ผลิตออกมา ไม่ได้รับเสียงตอบรับจากผู้บริโภคเท่าที่ควร และการจัดกลุ่มอาชีพมีความซ้ำซ้อนกับหน่วยงานอื่น เช่น พัฒนาชุมชน ซึ่งเป็นหน่วยงานที่จัดกลุ่มอาชีพให้กับประชาชนในแต่ละพื้นที่และยังมีค่าตอบแทนในการฝึกอบรมให้กับผู้เรียนด้วย

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 การพัฒนาหลักสูตรอาชีพ โดยสถานศึกษาควรศึกษา วิเคราะห์สภาพและปัจจัยภายในชุมชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนอย่างแท้จริง ผ่านความรู้ของภูมิปัญญาท้องถิ่นที่เป็นทุนทางวัฒนธรรม เอกลักษณ์ อัตลักษณ์หรือวัตถุดิบที่มีอยู่ในชุมชน เพื่อให้การพัฒนาและต่อยอดอาชีพแต่ละประเภทมีเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ของท้องถิ่นผสมผสานกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่เปลี่ยนแปลงไปตามแนวโน้มความต้องการของตลาดในปัจจุบัน พร้อมทั้งควรมีการพัฒนาหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานอาชีพ กรอบคุณวุฒิแห่งชาติ ให้ได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่เป็นที่ยอมรับ เช่น สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน ฯลฯ เพื่อเชื่อมโยงคุณวุฒิการศึกษาเข้ากับ

มาตรฐานอาชีพ สามารถนำความรู้ และประสบการณ์ทำงานไปเทียบโอนเป็นคุณวุฒิ เพื่อให้ผู้เรียนมีสมรรถนะ ตรงตามตลาดแรงงานในปัจจุบัน

2.2 การร่วมมือกับภาคีเครือข่าย โดยหน่วยงาน สถานศึกษา ครัวเรือนและบูรณาการการทำงานร่วมกับภาคีเครือข่าย ทั้งหน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคม ในการส่งเสริม สนับสนุนการพัฒนาอาชีพและผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการ ผ่านการศึกษา วิจัย เพื่อให้สอดคล้อง กับความต้องการของผู้เรียน และสามารถเข้าสู่ตลาดแรงงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ครูควรศึกษาเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรอาชีพและการพัฒนา อาชีพ ตลอดจนหลักเกณฑ์ วิธีการจัดกิจกรรมฝึกอบรมอาชีพ นโยบายหรือภารกิจต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนา จัดทำแผน ออกแบบการเรียนรู้ รวมถึงจัดทำหลักสูตรอาชีพและการพัฒนาอาชีพที่สอดคล้องกับความต้องการ ของผู้เรียนหรือความต้องการของตลาดได้อย่างมีคุณภาพ

2.4 ควรมีปรับเกณฑ์การเบิกค่าใช้จ่ายตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยค่าใช้จ่าย ในการฝึก อบรม การจัดงาน และการประชุมระหว่างประเทศ พ.ศ. 2549 (แก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 3 พ.ศ. 2555) เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ สภาพการณ์ปัจจุบันที่มีแนวโน้มสูงขึ้น และให้สอดคล้องกับการจัดกิจกรรม ของหน่วยงานอื่น

2.5 ควรมีการถอดองค์ความรู้ภูมิปัญญาชาวบ้าน เพื่อดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยใช้ระบบการจัดการความรู้ผ่านเทคโนโลยีสารสนเทศในการรวบรวมและเผยแพร่ความรู้ เพื่อสามารถนำความรู้นั้นไปใช้เป็นฐานข้อมูลในการจัดกิจกรรมฝึกอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.6 หน่วยงาน สถานศึกษา ควรมีการติดตามผู้ผ่านการฝึกอาชีพ เพื่อประเมินผลสำเร็จ และคุณภาพการนำความรู้หรือทักษะที่ได้รับไปประกอบอาชีพ และเป็นข้อมูลในการพัฒนาหลักสูตร และกระบวนการจัดการเรียนรู้ด้านการฝึกอาชีพและการพัฒนาอาชีพให้กับกลุ่มเป้าหมาย ตามวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.7 ควรมีการประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชน ผ่านช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ให้เป็นที่รู้จักของสาธารณชน พร้อมเพิ่มช่องทางการจำหน่ายผลิตภัณฑ์

2.8 ควรมีระบบสารสนเทศในการติดตามประเมินผลและตรวจสอบการดำเนินงานตาม นโยบาย รวมถึงการสำรวจความต้องการฝึกอาชีพของประชาชนทุกกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่องให้ครอบคลุม ทั่วประเทศ

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ โดยกองส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ ได้ดำเนินการปรับแนวทางการดำเนินงานโครงการฯ เพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรคที่พบจากการนิเทศ ติดตามการดำเนินงานโครงการ และตอบโจทย์ข้อตรวจพบและข้อเสนอแนะของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน ที่เปิดตรวจสอบผลสัมฤทธิ์ และประสิทธิภาพการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกอาชีพชุมชนของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 - 2565 โดยดำเนินการ ดังนี้

1. จัดทำแนวทางการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง เรื่อง หลักเกณฑ์การ เบิกค่าใช้จ่าย ค่าตอบแทนวิทยากร ค่าวัสดุฝึก ค่าบริหารจัดการต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับสภาพการณ์เศรษฐกิจ ปัจจุบัน ซึ่งสามารถใช้แนวทางดังกล่าวได้ในปีงบประมาณ พ.ศ. 2569 เป็นต้นไป

2. ปรับเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการเบิกค่าใช้จ่าย ให้มีความสะดวก รวดเร็ว เป็นไปตามกฎ ระเบียบ และประกาศที่เกี่ยวข้องกับการเบิกค่าใช้จ่าย เพื่อลดภาระด้านเอกสารของผู้ปฏิบัติงาน

3. กำหนดนิยามศัพท์การนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ของวัตถุประสงค์โครงการ เพื่อให้หน่วยงาน/สถานศึกษาในสังกัด มีความเข้าใจและถือปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกัน

4. กำหนดลักษณะการจัดการเรียนรู้ โดยใช้ภาคีเครือข่ายเป็นผู้จัดการเรียนรู้ ให้หน่วยจัดการเรียนรู้ในสังกัดกรมส่งเสริมการเรียนรู้ ดำเนินการจัด ส่งเสริม สนับสนุน กำกับ และติดตามการจัดการเรียนรู้ให้กับกลุ่มเป้าหมาย

5. เน้นการจัด ส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาตนเอง โดยใช้ชุมชนเป็นฐาน ให้ประชาชนฝึกอาชีพในเรื่องที่ตนถนัดหรือสนใจ เพื่อการพัฒนาศักยภาพ ทักษะ และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

6. พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบของ สกร. โดยดำเนินการร่วมกับกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม เพื่อให้ผลิตภัณฑ์มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และเป็นสากล สอดคล้องกับความต้องการของตลาด และตอบโจทย์ผู้บริโภค

7. เพิ่มช่องทางการจำหน่าย โดยทำความร่วมมือกับบริษัท เซ็นทรัลพัฒนา จำกัด เพื่อนำผลิตภัณฑ์ที่ผ่านการฝึกอาชีพจากโครงการไปจำหน่ายในห้างสรรพสินค้า (เซ็นทรัล) ทั่วประเทศ

8. พัฒนาหลักสูตรของผลิตภัณฑ์ชุมชนต้นแบบ ให้ได้มาตรฐานอาชีพและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อให้หน่วยงาน/สถานศึกษา สามารถใช้เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นางเกศทิพย์ ศุภวานิช

นางรุ่งอรุณ ไสยโสภณ

อธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

รองอธิบดีกรมส่งเสริมการเรียนรู้

ประมวลผล/สรุปรายงาน

นายทศพล ราชเดิม

นางสาวณัชนา หงขวางษ์

นางสาวณัฐกมล เขมะบาล

นางสาวภัทรสุดา ศรีพรม

นายไพฑูรย์ ภูนพพา

นางสาวไลลา และโหวหาร

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

นักวิชาการศึกษา

นักวิชาการศึกษา

บรรณาธิการ

นายภูมิศักดิ์ ภูมิเขียว

นายทศพล ราชเดิม

นางสาวณัชนา หงขวางษ์

นักวิชาการศึกษาชำนาญการพิเศษ

รักษาราชการแทนผู้อำนวยการกองส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

ผู้รับผิดชอบ

กลุ่มพัฒนาทักษะอาชีพ กองส่งเสริมและพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ กรมส่งเสริมการเรียนรู้

ดาวน์โหลดเอกสารได้ที่

กรมส่งเสริมการเรียนรู้ 319 วังจันทระเกษม ถนนราชดำเนิน เขตดุสิต
กรุงเทพมหานคร 10300
โทร. 0 2281 7042 โทรสาร 0 2282 2558